

ბუნჯი ერეკვნიბისა

975/
2004 2

Handwritten Georgian text on a parchment fragment, consisting of approximately 12 lines of script.

1-3
2004

გეორგიის
ხალხმწიფის
საქართველოს
ცენტრი

მიმართი რომაძორი
და ხაბოშვილი
ბორის ბურჯული

მიმართი რომაძორის
მუკაშიძე
ნიკო (ნიკიწო) ქანტარია

პასუხისმგებელი რომაძორი
არსუზან მადრი

რომაძორები:
მარინე კოკინაშვილი,
ნანა დლოდაძე,
რამაზ ქურდიანი,
ანტა დუტიაძე,
ნინო ჭუმბურიძე

მხატვრული რომაძორი და
მუკაშიძე
თაკლი პეტლიანისა

ქონსულობები
ოსებ ჭუმბურიძე

მხატვარი
გია ლაშა

საპროდუქტო საბარო
მარინე ზურბიძე,
გენადი ბურჭულიაძე,
დევიდა გვერსიაძე,
კახა გაბუნია,
თორნიკე გოგოლაშვილი,
დედი გოჭიაძე,
ქლოეფან დიბუჯაშვილი,
ნანა ურიაშვილი,
ჭაბუკა ქორია,
მისეულ ქურდიანია,
გიორგი წიბისაშვილი,
თამაზ ხმელაძე,
ნინო ვიწროშვილი

რომაძორი
კონსტანტინე კაციტაძე

რეგისტრირებულია ქ თბილისის
შაჰნაშვილის რაიონის სასამართლოს
მეორე 12.04.99, № 49-88.
შისამართო
პ. ანტონოვიძის ქ. №8
ტ. 99-75-48

E-mail: burji@posta.ge

გეორგიის ხალხმწიფის საქართველო

გეორგიის
ხალხმწიფის

ფეფა-ენა

არის

ყმთავრესი

ეროვნული

ძალა.

იხკობი

შინაარსი

ბურჯი ეროვნებისა BURJI EROVNEBISA

№1-3 (75)

2004

262

სასაღმწიფო ანა
ნ. გოგთლაშვილი, წიგნართან 2

პს ჩაენი ინგოჩია

დ. ცინცაძე, დიდი ივანე ვაქუცაძის შერისხვა
ბოლშევიკებისგან 1936 წლის
გაზაფხულზე 6

მ. მელიქიძე, ტათ-კლარჯეთი - აღფრთოვანება,
ხიამაყე თუ უბრალოდ ტკივილი 20

თაალსაზრისი

ვეფიან ლო, ბერძნული ფილოსოფია და დახვეწილი
ლინგვისტიკის წარმოშობა 9

ანოხარინების შარყალი

2004 წლის მიხედვით გამოცდების ჩატარების
ფორმები და ხატამოცდო ბილეთის ნიმუშები 15

ლექსის ინგოჩია

გ. წიბაზაშვილი, ორიოდ სიტყვა ლადო აბათიანის
ორი სტრიქონის შესახებ 18

საგონიერო კონტაქტები

ფრანკურტის კავკასილოგოური კონფერენცია და
მიზი მნიშვნელობა კავკასილოგიისთვის 25

სიტყვა ქართული

უ. ხახლათუციშვილი, კოქური და კოქობანა 30

რამენია

ლ. მელიძე, საინტერესო წიგნი 32

ლინგვისტური ნაშრომი იუნესკოს ვეგდით 35

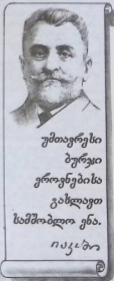
სსოვნა

მიშელ ვან ესბროკის გასწვება 34

ვახილ კუჩიბაბაშვილი 36

ახალი ნიშნები 7-8, 10-11, 13, 19, 29, 31, 33, 35

გარეკანის I-IV გვ. - ორი სტულა ოშკიდან; III გვ. - სანძია.
ფოტოები გ. ხილოვაგასი.

შუთაფრესი
ბურჯი
ეროვნებისა
განსლავთ
სამშობლო ენა.
იასკო

„მაგრამ თუ სიტყვის მნიშვნელობა არ შესისხ, მოღალატარების მე უცხოელი ვარ და მოღალატარე უცხოელი წმინდა.“

(I კორინთელთა მიმართ; 14, 11)

ქართული ცნობებების განსაზღვრული მთავარი დევიზი - „მამული, ენა, ხარჭუნებო“ ენის იმთავითვე უმნიშვნელოდენსი ფუნქციის ახლებდა და ამით ქვეყნის ხელისუფალი დღეიდანვე მინამუსნება, რომ ამ ტრადიციის უსიარველი შემოღვენილი ნაწილი - ქართული ენა - მათი მხრებით პატივისცემისა და ზრუნვის იმსახურებდა, რადგან სწორედ

ენის აღსიარების ათველი წლები არ ქრის ქ დუადისში უღვეს სიკუცხლად ქართული ენის ქართული, ანუ არაქართული ინტენციონალიზის სახელმძის მწერადიტეს, რომელიც ქართული ენის კანონის უწინაგობისაზე არ არის დაუცხეხველი. სწორედ ამგვარი ენობრივი დუადისის წინაშე დგას დღეს საქართველო, სადაც მოსახლეობის უმთხის ნაწილსა ხართოდ არ იყის ქართული ენა და არც მამნია საქართველოში ცოცხა.

ცნობივ ქათმუცხიერს დღეი უმსლვეს, რომელიც საქართველოს მსგავსი პატარა ქვეყნის, დანის მოქალაქე იყო, შესახისმხადე კინდი

სახელმწიფო ანა

ზღვართან

ქართული ანა სახელმწიფო ანა სახელმწიფო ანა ანა

ენა განსაზღვრავს „მამულისა“ და „ხარჭუნების“ ცნებების რეალურად არსებობის საფუძველს.

გაიზარდა სხვაობა დარბებისა და მდიდრების შორის ამიტომ არც ვასაკეროთ, რომ მომრავლდა ქართული პეისაგები, რომლებსაც ადრე აფრიკის კონტინენტზე თუ ეხელადონ ტელევიზორში ეხაა დარბ-დარბაქთა უბნები დიდებული სახსლებების სახსლოდეს, უცხოური რეკლამებით ატრეფებულ მოივარ ქუქებსე მოსიხამე საქონლით ხსვე მღაზხები და იქვე, აფრილი ქუქების კუხსებში ატრეფული უსახლკაროთა, სამათხოვრად გამოსეული პენსიონერები და უცხოურ მანქანებში გამოქმული, „მოხიდურებით“ აღჭურვილი, დიპიანი ბიზნესები. ამ თრადიციული ქართული ხსოვადიების შემსურეს, შესნადურებურად გახსენეს თავს სიტყვა „დუადისში“, რომელიც ამ ხსოვადიების ფაქტობრედ გათმისასა და გუონობისკერ აპარტიდესე მოგანისშეს.

წინა ხელისუფლებამ „სიარულსივლებით მოცული“ საგარეო პოლიტიკის ფონზე, სასიხის პოლიტიკა გამოსლვებულ დუადისობივარულეს დამსგავსა, რითაც საქართველოში საბოლოოდ დაამკვიდრა და ახსურდულ თურდიოდ ფეციმოდ აქეთა უკანონობის კვლევა, კაცს ვქმნება მოაბედისლვება, რომ ამ ქვეყანაში ადამიანები დროსა და სხვეცეში სხვედასხვა სიქართო მემგარბობიან და რომ თრ სხვედასხვა კარველიოდ დლოფული მოსახლვობა თრ სხვედასხვა მდინეტაზე ცხოვრობს, რომლებიც სულ უფრო და უფრო შორდებთან ვრთმანეს.

რა თქმა უნდა, სოციალური და გუონობიკერი პრობლემების მოგვარების დრო დასტრდება, მაგრამ სიარულით არ არის, რომ ყოფივ ხელისუფლითა მერე ქართული ენის პოლიტიკური მნიშვნელობის დაქნებდა-დამცრობითი შემსილი დუად-

გაითით ქართობრებულე ენის მნიშვნელობა პატარა ერის ცხოვრებაში. სწორედ მან მოგვეცა ის ყოფილი-მოცხველი განმარტება, რომლის თანახმადაც „ენა განუყოფელია ადამიანისგან და თან ახლავს მის ყველა ქველების. ენა იარადია, რომლის საშუალებითაც ადამიანი აფლიბებს აზრსა და გრმობის, გუნებ-განჭვობას, სურვილს, ნებას და ქველებს. ეს ის იარადია, რომლის წყალობითაც ადამიანი მოქმედებს სხვა ადამიანებზე, სხვები კი - მასზე. ენა სასოვადიების პირველადი და ყველაზე აუცილებელი საშუალებელია, მაგრამ იგი ასევე ადამიანის პირუქნების საბოლოო, აუცილებელი ნესიკუდელია, როდენაც ვრმობდა იქვეს ბრძოლის ცხოვრებაშიან და კონფლიქტი პოეტისა და მოაზროვნის მინილოფთო განამუხტებდა... ენა დრმლდა დეკლემბრებულე ვრმობისთან, იგი პირუქნებისა და ერის მერე მუცხედრებითი მღებულე მესხიერების ხსლდებდა; ის არის ფსიხული ცხოვრება, რომელიც შეგვასხსენებს და გუაფროხლდებს ენა წარმოადენს პირუქნების მახასიათებელ ნაშან-თესების მის ცუდსა და კარგ გამოვლნებაში; ის არის თუახისა და ერის განსაკუთრებულე ნაშინ და ადამიანური კეთილმობილდების დედაცტრება.“

ამ სიტყვების ავტორს კარგად ესმოდა, რომ ისეთი პატარა ქვეყნის ენა, როგორც დანია, მოვლა-პატრონობისა და ზრუნვის საქართველს რადგან წინადასლვებ შემოსევეთა მის „სხვეცი ქვეყნების“ ენები მოამთიკენ, დანერ ენის იცავს კონსტიტუციის, ქვეყნის მოაზრობა და ყველა ის ხსლდმწყო დაქსებულდება, რომელია კომპეტენტისა ენის დღეი შეადგენს.

ენის პოლიტიკური აღსატებულობის კანონს მკერად იცავენ პოლიტიკისრების ქვეყნებში; ხლდე მოქალაქეობის სქატეხის მახსლვებ, სხვე ვროვნების წარმოსდგენლები ვალდებულნი არიან წაბარონ გამოვდა ხსლდმწყო ენაში.

სხესხლმწყოების ქობრევი პოლიტიკა მთ პოლიტიკურ და გუონობიკერ ძღებრებას უმე შორდება და სხვედასხვა ნაშინი გამოხატებს მთ

ამ ძვირფასი ინტენციონების, ინგლისური ენა, ამერიკის მასშვილების, მსხობური კულტურის, კინოსკულტურისა და ამერიკული ცხოვრების წესის დანერგვის წყალობით, მხოველი lingua Franca-ე იქცა. სხვათაგანა ვინცისა და კულტურის წარმომადგენლებსაგან შემდგარი სოციალური ჯგუფები, ე. წ. „melting-pot“-ები სულაც არ სურვიან იმსხუ, რომ კემპბორტში ამერიკელები გახდნენ და მხოველი ხაკოთანი კულტურული ინტენციონის გაძლიერების ცდილობენ. მაგრამ ეს სულაც არ უწიის სოფრისის ამერიკის პოლიტიკურ ძვირფასებს.

დღის ბრძანებითი გარკვეულწოდ აღდგეს მოქალაქეობითი სტატუსის ინვიოლებსა და ჰაკ ინტენციონებს და ამ შემთხვევაში ენის პრობლემის არარსებობა ინვიოთა და ჰაკინტანში ინკორპორაციის დროისთვის პოლიტიკურ და გეოგრაფიკურ კლასიფიკაციას უნდა შეაქვროთ.

გერმანიამაც არ არსებობს ხსენებული ენის პრობლემა, რადგან ერთხანსაც მიკრონეზია იქ განტევილი კოლონიის ხსენება ხდება. 1990 წლის ამერიკის მოქალაქეობის შესახებ უმარტეობის ამკრად გერმანიული წარმოშობის პომიკურებისა ინვიტებს. გერმანიულმა სოციოლოგებმა არან გერმანიულენოვანი ხსენების მიმართ და უკუთვალ არ სურთ სხვა ვინცის წარმომადგენლებთან ინტეგრაცია. რაც შეეხება ვოფლი სოციალისტიკური ჰანკაციის ხსენება, ენისუკონთან გერმანიულს, მათთვის ენის შესწავლის საქმეს, ხსენებული საკუთარ თავზე იღებს.

რა ხდება ამ თვალსაზრისით ისეთ საკუთარ ქვეყანაში, როგორც იაპონია? აქ წარმოადგენს დია უკიო ადამიანებისაგან ისეთი დამკიდებულება, როგორცაც ამერიკის სურთებულ სტატუსში ეხედვით. ერთხანსაც, რომ იაპონელები ხსენებულ სტრუქტურად არიან განწვიბიანი იქ ხსენება კორეელების, ჩინელებისა და ფილიპინელებისაგან, რაც მნიშვნელოვანწოდ ქვეყნის დემოგრაფიული სიმპტომით უნდა აიხსნას. მაგრამ აქვარა კარნაკტოლისის უმარტეისი მიხედვით ხანკად ერთხანს ხსენებულ ინტეგრირებული ენის სტრუქტურა, რომლის არსებობაც ენის კანონის უსუნაულობის უწყობსა.

მხოველის სხვახელმწიფოებს შეუძლია თავის უფლება მიხედნ და თავიანთი ტერატიონი სხვა ხსენებთან დაახსლონ, რადგან ამ ქვეყნებს იმით ენის პრობლემა არ ექნებათ (არცაა ამ საკითხის ისინი სოფრისილი კულტურის).

ამრთად, რაც ენა განაპირობებს ადამიანთა აზროვნებისა და შესაბამისად, მათი ქედების ნორმებს, სწორედ ამ მიხედვით, საქართველოს ტერატიონიაც ქართული ენის ხსენებული ენად არა მხოველი ავიტება, არამედ კანონით მოითხოვს მისი რეალურად უწყვიტიონების შესახებ, მისი მოქალაქეების აზროვნებისა და ქედებებზე

სხვაელების უმარტელები ხსენებლობა და უმარტელებული ქართული ხსენებულების ტერატიონიაც ქართული ენის ძვირფასობის საკითხი არა; ერთ მოქალაქეში გესხ არ უნდა იქვედეს.

რაც ენისთანავე, საქართველო სხვათაგანელების ხსენება დაეხსენებან, ამ ქვეყნის პოლიტიკის პრიორიტეტიც საკუთარი ენისა და კულტურის დაცვა უნდა იქნას. უნდა ვთავაზობდეთ დღეს ხსენებული აზროვნების წესისაგან და, სოფლის და პოლის, განვსაზღვროთ ქართული ენის პოლიტიკის რაციონალური ინტეგრირება. ქართული ენა, ამ თვალსაზრისით არა მნიშვნელოვანი პრობლემის წინაშე დგას; ერთი მხრით, საქართველოს ხსენების თავე თანამედროვე ქართული ენის ის ურამბატიკული და დეკლარაციონორმების, რომელთა დაცვაც აუცილებლად მისმდობლობის და ხსენებულების წყვეტის შორის კომპროკაციის დროს, ხოლო, სოფრ მხრით, კანონად უნდა ვაქციოთ არაქართული მოსახლეობისათვის ქართული ენის ცოდნის აუცილებლობა, რაც შესევიანში მათთვის მოქალაქეობითი სტატუსის მიიჭების ხსენებულ უნდა გახდეს არაქართული ენისკური უკუყვების წარმომადგენლებს უნდა ესმოდეს, რომ საქართველოში ცხოვრობენ და არა აქვინათაგანში, სიმსკიანში ან კიდევ სხვაგან და ვაძლებდენი არიან, ბერევი არაქონ ამ ქვეყნის ენას. ეს სულაც არ ნიშნავს არაქართველებთან მოსახლეობის უკუდებების შეღავათს და მხოველი სხუეტიული ხსენებულების ინტეგრირების დაცვას ამ ადამიანთა ე. წ. „melting-pot“-ში თავად; შექვირად ახერხებენ საკუთარი ერთხანსაც კულტურული ინტენციონების შენარჩუნებისა და გაძლიერების, სეკუნდის პატივისცემისა და მათთვის უარდღეობის კრეატიონობითად სწორად და კუთვლითად სხუეტიული საკუთვლითა, მაგრამ ამ შემთხვევაში საქმეს ეხება არა სეკუნდის, არამედ საქართველოს საკუთვლითი მიქეპზე დაახსენებულ ადამიანთა დიდ უკუყვებს, რომელთაც, იმის გამო, რომ თავად არა აქვთ სურვილი, ხოლო ხსენებული არ აიხედებს მათ, ისწავლან ქართული ენა, თავი საკუთარი ტერატიონიაც მცხოვრებს მოსახლეობად წარმოუდგენიან და ამ მიქეპზე დრმად უხსენებულებული „მასინი-ღებო“ არიან.

ამიტომ საქართველოს ახალმა ხელისუფლებამ, სწორედ ქართულ ენისთან მიმართებით უნდა ვააციონობიონ ის შევიდობები, რომელთა მიხედვითაც დეკლარაციონ ავიხსენო და ე. წ. სამხრეთ ისეთი ეს ხელისუფლება უნდა დაიფიქრდეს იმსხუ, რადრო ავიტდება სოფლი სესორატიონის ტოლდა, ხსენდობორ, ხსენებუკავახისეთა და არაქართული ენისსური უკუყვების დაახსენებულ რაციონებში.

იმის დასტურად ვახსენებო საქართველოს უახლესი ისტორია და ის ფაქტები, როგორ ამხნად იდებდნენ აფხაზეთში ქართული ენის იქ ხსენებულ სწორედ სეკუნდის ადგილობრუ მოსახლეობა

23448

საქართველოს
 აპარატი
 8 0 8 8 0 0 0 0 0 0 0 0

რუსულ ენაზე ვლადიმერ პუტინი და მათ შორის ის ქართველებიც იყვნენ, რომელთა მენტალიტეტიც რუსული ენა განსაზღვრავდა. ცეცხლს კი გუნდურად ეკატერინო აფხაზურ, რუსულ და ხიმშიაშვილსკოვსკისა და თეატრებს, კორატიმსილი მათ ლაქტრატურას და საჯარო შეკრებებსა და კულტურულ დონისიხებებს რუსულ ენაზე ვაქონდითი მათთვის. იმხანად, როდესაც „თავისუფალი ერთა მსგავსი კავშირი მწერს“ თავის იმპორტულ პოლიტიკას ატარებდა, არაფერი დაფიქრებულა ქართული ენის საჯარო ბეჭდვით ქართული ენის ბედი არც მათზე დაეფიქრებოდა, როდესაც ქართველი ერის დაქვემდებარებას მტერს, არაბისას, თბილისში დაეცვივნენო საკანდიდატო დისერტაციას იტორიის მენტორული კანდიდატის ხარისხის მოსაპოვებლად. მას შემდეგ, რაც მოსკოვში არ დაიბნა ამის ნება. აფხაზეთში ქართული ენისადმი პათოლოგიურ სიზღვს მტკიცისმეტად შექმარებულად უქურდუნდნენ საქართველოს იმპორტირებული ხელისუფალი. შედეგად კი მივიღეთ ის, რომ ამ რეგიონში ქართველი ხესპარტისში პოლიტიკურ ხესპარტისში გადაიხარდა. მერე კი, რუსეთის ხელდასმით ვინ გააფიქრა იმ ტრაგიკულ დღეებში საქართველოს? ვინ მოუწყო ვეჩოციად ქართველ ხელს? ეს სწორედ ქართული და არაქართული გეგმებისა და რუსული მენტალიტეტის მქონე ის ადამიანები იყვნენ, რომლებსაც სხედლიან ქართული ენა და თვითი იმთავითვე რუსეთისკენ ვითრო. ვერც ვიდრეული „ქართველ-აფხაზური კონფლიქტის“ დროს საუხეობი ცხადი ვახდა, რომ ქართველებს ეს სიხსილიანი აბანი იმ ადამიანებმა მოუწყვეს, რომელთა ცნობიერებაშიც ვარულად ქონდა გადებული ფეხები ერთობე ხესპარტისში. აშკარად კი ეს ხესპარტისში პოლიტიკურ დაპირისპირებაში გამოვლინდა. ამიტომაც იყო, რომ დაწოდებული ქართველიანი მოსახლეობა საქართველოს ქალაქებისა და სოფლებისაკენ დაიძრა, რუსული ენის აბოლოკური ქართველები, აფხაზეთი და მსხი მათი კი არ აფხაზეთში დაიბნენ, არ რუსეთს მიაშურეს; და, რაკიდა ენის ასეთი ბლიერი გაუღენა აქეს ადამიანების აბოციებასა თუ ქმედებებზე, ქართველებსა და აფხაზეთს შორის იმი ქართულ და რუსულ ენებს შორის გამართულ თხილ ვეჯიტიკა. მსგავსი პროცესები მიმდინარეობდა შიდა ქართლშიც, სადაც ქართული ენის მოძულე ოსები იმ ქართველებსა და ოსებს ებრძოდნენ, რომელთა მშობლიური ენაც ქართული იყო.

რატომ ბედავენ ხესპარტისეტი ქართული სახელმწიფოს წინააღმდეგ ამხედრებას, რატომ მითითებენ ავტორიზიას, სახელდობრ, საბჭუთავაზეთში, სადაც პათოლოგი ხიმშია მოსახლეობა ცხოვრობს? მხოლოდ და მხოლოდ იმ მიზეზით, რომ ამ ადამიანების მართვა აუცილია, რადგან მათ ქართული ენა არ აციან და ამდენად, ქართულ

სახელმწიფოში არ არიან იმპორტირებული. რაკი ამ ტერიტორიაზე ვაბატირებულია ხიმშია ენა, განმოსახი კი არაფერ ნახს მს. საჭუნს, სესარტირებული დრო და დრო შეპატრონი ხილდა იმ მიზეზზე ვაბატირების დაუქმრობილი სურული.

საბედნიეროდ, ამ მხრივ, სრულად ვარულად ვითარება ატარაში საქართველოს ეს კოესი ვრსილდეს ვახედეს ხესპარტისის კერა, იმიოც, რომ ატარის მოსახლეობის მენტალიტეტი ქართულ ენაზე დაფიქრებული და ატარებდა არაფერ მს. ცეცხლს უფლებას, რომ ამ მხარეს საქართველო არ ვრქვას.

სრულად საგანგაშოა ქართული ენის მგერ-მორეობა ქვეში ქართლში. მგელი წარმოსახეფი იყო, რომ საქართველოს ყოველი ხელისუფლება იმ სერატეგულიად მნიშვნელოვან რეგიონში აბე ურულდებულიყოდა ქართული ენის პოლიტიკურ მნიშვნელობას. მარნეულს, კახეთს, ბოფისხსა და დმანისს ხმორად მოიხსენებდა ქართული მსხედ-და, შავრამ ცოცა ვინმეს თუ სხვისა რამე მს. შავრამ ხეობაში წარმოდებული სოფლების ბეჭე ამ საყოფიერ მიზეზზე, სადაც პათოლოგი აბერ-ბათეანდლები და ბერძენები ხახვობენ, შირსინებ-დაე ყოფილი გუბერნატორი, ღვეცის მსხედეს იყო გამოსახეფებული, რომელიც ეროსორციხულად ატარებდა „სახელმწიფო ერთეულ პოლიტიკის“ ქვეში ქართლში. აქ ვაბატირებული ვადტორი მისი დირეგისტრუნი ნიჭი აღმოსწავა მსამდაც ხიმ აბე-დობობენ. ვერა-ბათის უკოდიწარ მოსახლეობის, საქართველის შემოხეფაში, ხან ასერბათეანდლად, ხანაც რუსულად მსმართავდა, რადგან მის სახელმწიფოში ქართულ ენის ტაბუ ქონდა დაეფებული. „მადელიერ“ მოსახლეობაც; თავის ბატონის ნდობას უჩხადებდა და თავისი ვერც ვიდრეული „სამსოხობის“ წინაშე ვანიაკორებულ მსხეხმსხედლებობას მათინ ვრწმობდა, როდესაც მსამდაც მის ასერბათეანდლად ენაზე საყოფიერ თავისათვის მის მოსახლეობს უხმობდა. აქ აღბათ სემიტი ეჩხება იმსხ ხესპარტი, თუ რატომ არ მობელომებდა ყოველი გუბერნატორი ამ რეგიონში ქართული ენის პროპაგანდასა და იქ განათლების შეტანას თუ ეს ადამიანები ქართულ ენის შესწავლიდნენ, ხიმ შეიძლებოდა, მათ ქართულ კერბალ-გაბეულებაც; ვაჯეოსხი, ქართული ფოფი-ბი ეჩხათ, არ ბაქის ცუდეფების ვარდა, ქართული ტელევიზიოდანაც ვაფეთი რამე იმ ქვეყნისა, სადაც ცხოვრობენ? აი, მათინ, ხიმ შეიძლება, „სახელმწიფო“ აბრეუც; ვახმენოდა.

ხომარდობენ ადამიანს აუცილებლად შესრავდა ის კერები, რომლებიც ვინდელი 2003 წლის 23 ოქტომბერს, კოცა ვანიდიშვილის ვადაცენისა „არ ხელსა“ მართავდა, ვადაცენის სრულეტი საბჭური ეპიკიან ვაბეოფილით ხელსია შევითრობის ხელისუფლებით იყო გამსჭვალული და მსქ რებელში მხოლოდ დაეფებითი ვეოციების აღქმის

კარგად იმეორებს, მაგრამ მათი ქართული სახელია, რომ ამ კადრების ნახვის შემდეგ ბევრ მაყურებელს ხასიათი უფრო შეიძლება, ან, ეს სიტუაციები კადრში შემოვიდნენ ქართული ერთ-ერთი მისახლე უფრო სწორად, ქართული, რომელიც უფრო შეესაბამება და ბავშვის სარტონი, ადგილობრივი ფაზა, სახელად გულუ ორთოვი, ამ ვადების ფრეს მინან ბავშვი ხასიათდება, რომელიც აუშენებს უკლებლად მის უფრო ვაკე გულუ მთების არც; ერთმა სამხრემ არ იცის ქართული ენა, უფრო რუსულად დასარტონი, უამრავი შესახლადან, რომელიც, -ფივილი- თავისი ხასიათის კარგ ამქნავეს, ქართული მთელი ერთი მათივე ქართული სიტუაციად ხსილდ კერძალისებებს, რაც; ამ უამრავი ერთი ადგილის თქვეს შემდეგ ამისა, ორთოვი რუსულად ხაზრბობს ქართულ მიწაზე მიწველ მისივადზე, საკუთარი ოჯახის დოქ-დათისა და ბარბაქზე, დეკორირებს უამრავი ხასიათის ტალღების და გუფებს ასერბიათანდ ადამ-ქნებზე, რომელიც დეკორ; მის შემდეგ უფლება, ან, ახლათ ის ქართული სოფელი, რომელიც; საქართველოს ტერიტორიაზე შეტარებ-ობს და, რომელიც; ქართული საქართველო-ბათიათელი უფროდი- გულუ ორთოვი, ამ კადრების დამთავრებისთანავე პრბიდან გადა-ცემის ერთივე აქრბაკორბული ახრბ; ანუ ახლდებრდა კაცო (მოცულება) ან მომდრადის, რომელიც; ორთოვისა და მისი სამხრებისაგან განსხვავებით იცის ქართული ენა (რბაც) ქართული სოფრებელი სიამაყის გრბობით უნდა ადგილის) და, ან ის, ქართული ხასიათი გუფ-ქნებს გულუ თავისი ოჯახით ბედნიერად ქართობს საქართველოში; უფლას თავისი ხაქმ აქცის, ქართველებითი ადამბიელი არ უფროთ და შვიდად ქართობს თავიანი მიწაზე, რის შემდეგ; მრბადმნიშვნელოვანდ დახტხს არ მინდა ამ ხაზსმა ხსილდელუ გააკეთოს" (2 სოქ-ბობს არწივების წიხა პერბობა).

ქართული ენის სავალალო მდებარეობის მოქ-მენი კიდევ ერთხელ ვაჯილთ საქველდებისო გადიქვსში (25.10.03), რომელიც; ბაკურბანთან ახლოს მდებარე სოფლის, ტბა-სკრების მისახლდო-ბა ვიხილეთ, ამ სოფელში არ არის ბავთი, ტელე-ვისთა, ტელეფონი; ქართული ენა მისახლეობს ამ იცის ხაზრბამნიტო არწივებისა და კაცობრებით იქ ხსილდ შეტარდნახის სოფლის მდებარეობა მამუ-ღვრი ხასიათ, რუსულ ენაზე არწივებტ, მის მთელიდ შენ მოცულებითა, რბდგან არ იყიან, რომ მისხად ხაზრბამნიტო არწივების კარბება, მათ უფროთ თავიანი მრბიდნიტო და მართალია, მის-გან ხასიკეთის არბუტრს მოვლიან, მაგრამ სამ-აკეთრბდ იყიან, რომ იხაც არბუტრს მთობისეხ მათგან ხაზრბდნიტო მხტის ვარბა, და, საკუთარი ენის აქტივობის უზრუნველყოფილი აქცია.

მსიგები ფაქტები სავალალოდ შეტარდა საქართველოში და ეს ფაქტები ხსილდელუ სავალ-ვაობა.

აუ რბს სამხრის სახელმწიფო ენის მისარი კანონმდებელი ადამბიების ქართველებს, კარბად განმინდი დამს ბავშვისი ხაქველდებისო უვადიქვს-ში, რომელიც; ასერბიათანს მისიქნებებს ქართველი ორთოვისი ვიფის უკლებლად, ამ ქართულში მსიქნებრად ხსილდ სამხრებისო მსიქნებელი ადამბ-ანების ხაქველდ ქართული ენისხაგის, ხსილდ, რბკორ უფრბხილდების იხინ ამ ენის და საკუთარ ტრბდიკებებს, მაგრამ, ამივე დროს, იხაც იყიან, რომ ასერბიათანდ ენის ცოდნის ვარბუ ამ ქვეყანაში უფის ვერ გულუქ ამხენად, ენისხა-მნი მოქალაქეთა კანონმდებლების ხაქველდზე ასერბიათანის ხელისიუფლება თავის ტერიტორიაზე მარბილდ ამხილდების ხგბარბობის უკლებს.

სერ ურბელწიფობრად ადინმბიავი ქართული ენის დღეს, მ ამბდებს, თუქცა გულწრბულად რომ ვიქიათ, ხსილდით არბუტრს ვაკეტს.

ფაქტია, რომ საქართველოს ვიფილის ხელისუ-ფლებამ ვერ მისახერხა სახელმწიფოებრივი აერ-ბიკეცის ამ უმნიშვნელოებრბის უფრბინის, ქართუ-ლი ენის პოლიტიკური მნიშვნელობის გაქართვერ-ბა ქართული სახელმწიფოს ხსილდებობის საქ-მეში, ეს კი სერად ხასილდითი ტრბდნიკთა, რბდგან სულ ცოტა ხანსი ვიხინდა იქნება „სოთხე ტბინა“ სერ ადამბინდების გუკორბილუდ სავრცეში, რომელიც; ვიფილის ხაქობსხდგნის მოვლა, და, რომელიც; დახსილდებული იქნება სხვადსხვა ვრბუტების ადამბანებით, მათ შორის ქართ-ულიბობა; მაგრამ ქართული ენა სარბია ვაკუბის ადამბანთა ენა იქნება საქართველოს კი ადამბი ხსილდს ვადამრბქვეტ, რბდგან ენადკარბული ვინისი ამ დროსიოყის უფლო იქნება სახელმ-წიფოს არბის გამომსახველი, ახლმა ხელისუ-ფლებამ უნდა დაამახის საქართველოში მისიქნებ უფლო ადამბანს, რომ მისი პოლიტიკის ერთ-ერთ უფლოზე პრბორბიტრბდ სერბის ქართული ენის პრბობება წარმობდგნის; რბდგან ქართული ენის გაქრბობა მსოფლიო ენების რბკიდან დიდი დამაკლბის იქნება არა მხოლოდ ქართველებსიხა-ყის, არამედ სოფლ დიხარბნიტო მსოფლიობისიხაც და არა იმისი, რომ ქართული ენა სხვა ენებზე უკლებითა, არამედ იმისი, რომ ამ მრბიდ-საკუტრბობანს ენამ მსოფლიო კულტურის სავან-ტრბში საკუთარი ახრბიქების წიხი დამბეფდრა და მსოფლიო დიტრბიტურბს შედგურბა შექმნა, ამი-ცოც; საყლდობა იქნება, თუკი ქართული ენა, -პბრბიქებისა და ენის მავრ შემკვიდრბობით მიდებელი ეს ხსილდებტ" - მხოლოდ ხსილდ ურბებზე ამბიკეთრბული „სოქობის ხსილდებობ“ შემბრბება, მთამბხელაობის.

განხილვის საგანი

დიდი ივანე ჯავახიშვილის შერისხვა ბოლშევიკებისგან 1936 წლის გაზაფხულზე

მე-20 საუკუნის ოცდაათიან წლებში ერის დიდი მოჭირანხელის, შეუღარებელი ისტორიკოსის, უბადლო მეცნიერისა და ჭეშმარიტი მამულიშვილის ივანე ჯავახიშვილის გზიდან ჩამოცილება რომ განიზრახეს, იგი ჯერ მის მიერ დაარსებული უნივერსიტეტიდან უსირცხვილოდ დაითხოვეს, შემდეგ კი მისი ქართული შემოქმედებითი აზროვნების მარგალიტების გამოაბურება დაიწვეს. ეს ყველაფერი ხომ ამ ღმერთკაცისათვის სიკვდილის ტოლფასი ჰქნებოდა ვახლდათ. ეს მოუცილებელი შავი ღატაკი დიდხანს გააყვება. ქართველ ერს მოსანანიებლად ისევე, როგორც წინამართან მომხდარი დიდი ილიას ევრაგული ჰქვიადა. მაგრამ მათმა სულმა და მათმა უკედამა აზრებმა უნდა უშველოს და გადაარჩინოს ჩვენი ქვეყანა, ჩვენი ქვემოხრელი ერი, რაც უტყუარ რეალობად სულ მალე უნდა იქცეს. ახლა უშუალოდ საარქივო დოკუმენტებზე: იგი წარმატდა 350 გვერდიანი სტენოგრაფიული ჩანაწერს 1936 წ. გაზაფხულზე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ისტორიის ფაკულტეტზე მოწყობილი დისკუსიის, რომელიც, ფაქტობრივად, იანვრის ჯავახიშვილის მეცნიერული შემოქმედების დაუმსაყვეს მიუხედავად. ახლა მივვლით საარქივო დოკუმენტების ციტირებას თანმიმდევრობით. სტილი ვეღვანს დაცულია, ჩვენ მას არ შევხებივართ.

ასპირანტ ე. ცინცაძის გამოხვლიდან: „ვეზებით რა პროფესორ ივანე ჯავახიშვილის შრომებს მე-19-20 საუკუნის ისტორიის შესახებ, თავიდანვე უნდა შევნიშოთ, რომ მისი შეხედულება საქართველოს ისტორიის მიუღი საფუძველზე ემყარება მრავალფეროვნებას ადრეის ემპირიულ-ფორმალისტურ მეთოდს. დგას რა სპეციფიკური სოციოლოგიის თვალსაზრისზე, იძლევა საქართველოს ისტორიის ნაციონალისტურ-ბურჟუაზიულ (პომეშიკურ) კონცეფციას“. „პროფესორ ჯავახიშვილს, ეტყობა, ობიექტურად არასოდეს არ უცდია, თავი დაეხსნა დაზავებული აზრებისაგან, თვალს გადამდებოდა და პრაქტიკა მიეღო ამ უდავებ ისტორიული ცვლილებებისაგან, რომელიც ხასიათდება ახალ საუკუნეთა პერიოდში. ჩვენი მსჯელობა იმ მიზნით უნდა არ მიმდინარეობს, თუ რამდენად შეიცავს პროფესორ ივანე ჯავახიშვილის შრომები ისტორიული ფაქტების მარქსისტულ-ლენინურ ანალიზს და შესაძლებელია თუ არა ამ შრომების გამოყენება სახელმძღვანელოდ ფართო მოსწავლე ახალგაზრდობისათვის. აქ მასზე უარყოფითია“... „ის თავის „მეცნიერულ შრომებში“ მეფუძვისა და ფეოდალების ისტორიის გადმოცემის დროს, უარყოფს რა შინაგან წინააღმდეგობას - საზოგადოებრივ მოძრაობას, ცდილობს ნიღბით ჩამოაფაროს თვით ფეოდალური და ნაციონალურ-ბურჟუაზიული „არისტოკრატის“ კლასობრივ მუდმივ წინააღმდეგობასაც“...

„პროფესორი ჯავახიშვილი, გამოხვეული მენშევიზმის ქურქში, ნაციონალიზმის ქურქში ცდილობს დაგვიმტკიცოს საქართველოს ხალხის ერთსულოვნება შინაგან კლასთა ბრძოლის გარეშე მოწინააღმდეგეობის თვალსაზრისით და ცდილობს, ახსნას ეს ერთსულოვნება საქართველოში კულტურული მშენებლობის შემოტანით ვეროპიდან და არა რუსეთიდან. თუ რატომ ვეროპიდან იხედება ის და არა რუსეთისაკენ, ეს გარემოება ადვილი ასახსნელია ჩვენივეს, რადგანაც ვიცით, რომ მწნევიკებს სამკოთა რუსეთი მტრად მაინდაც და მის პროლეტარიატის დიქტატურას და ბოლშევიკების პარტიას გურზობდა, „ეპრობდა მას“. პროფესორი ივანე ჯავახიშვილიც ამ მოტივით ცდილობს ვეროპისათან იქონიოს კავშირი და საქართველო რუსეთიდან მიღიანად მოცილებულად წარმოუდგინოს საზოგადოების ისტორიულად. ზედმეტი არ იქნება შევნიშოთ,

რომ მისი ეს ნაციონალურ-ბურჟუაზიული მემკვიდრეობა კონკრეტული მემკვიდრეობაა, რომელიც მომდინარეობს, რომელსაც სურს დობრადიზმისა და ანტიმარქსისტული, ანტილენინური შეხედულების გზით საზოგადოების უმრავლესი ნაწილი უწყობდეს გადარჩენას“.

„პროფესორმა ჯავახიშვილმა ანტიმარქსისტული, ანტილენინური, ანტიბტალინური დებულებებით გაუღწიოდა შრომები მოგვცა და მას შემდეგ არ უცდია, ვლადიმერმა მის მიერ დამუშავებული ეს უღიფხურო შედეგები“.

დოცენტ ლ. ციხისთავის გამოცხადებით: „ქართული ბურჟუაზიული იდეალისტური ისტორიოგრაფიის მამამთავრის, ივანე ჯავახიშვილის, შრომების დრამა ბოლშევიკურ-აკადემიური კრატაკით მომხსენებელმა ფარა ახადა ივანე ჯავახიშვილის ვფელა მიღწერებს და შეცნობულ აკადემიური მასვლი ჩასცა მათ აშკარა ყალბისა და ფალსიფიკატორულ შეხედულებებს საქართველოს ისტორიის მოვლენებზე“. ჩვენ, საქართველოს ისტორიის დარგში მომუშავეებს, ერთი დაგვიჩინა, დრამა შეეისწავლით მართებისა და დიდი ბედადის მითითებანი, კიდევ უფრო შეიარაღდეთ მარქსისტულ-ლენინური დიალექტიკით და განაგრძოთ და გადარჩამოთ საქართველოს ისტორიის ბოლშევიკური დამუშავება“.

ასპირანტ გინეველიძის გამოცხადებით: „მოუხედავდ მრავალი შრომების, რომელიც დანერგა ჯავახიშვილმა, კერძოდ საქართველოს ისტორიაში, ვერ მოგვეცი ჩვენი ხალხის, ნამდვილი, კლასთა ბრძოლის ისტორია. მას თითქმის გამოუკლებლად აღწერილი აქვს ვფელა აქედების“ ისტორია, მათი თავგადასავალი, ომები, დეტალურად კი, მაგრამ მთავარი, რაც ამობრავებს ისტორიას, კლასთა ბრძოლა, რომელითაც ხასიათდება საქართველოს ტერიტორიაზე დასახლებულ ხალხთა ცხოვრება, დაფიქრებულია. ხად დეიკარვა გლეხობის ბრძოლა ფეოდალ-შემამულელების წინააღმდეგ“... „მან თავიდანვე უარი განაცხადა კლასთა ბრძოლის თეორიაზე, შემამულე-შეპატონება და გლეხობის შორის არსებულ შვეკვე კლასიკური ბრძოლის ისტორიის მოცემებზე, სამაგიეროდ, შედამწინებით ზუსტად მოგვცა თითქმის ვფელა ფეოდალების, შეფეების ისტორია: ფარნაოზის, ვახტანგის, ვიორგის, დავითის, თამარის, ერეკლეს და სხვების. აი, ვინ იცვლებიან საზოგადოებრიობის სტენაზე, აი, ვინ შეთავრობს ისტორიას და ვის ზელთა მთელი ქვეყნის ბედ-იღბალი“... „ჯავახიშვილის შრომები ვერ იძლევა ხალხთა ნამდვილ ისტორიას, რომ მასში მოცემულია მხოლოდ ფეოდალებს შორის ბრძოლა, რომ ის იდეალისტურ შეხედულებათა ნადავზე დგას, ამასი არეინ გამოგვედავება“.

ბუნებრივია ისიც, რომ სსრკულ შრომებში მარქსიზმის ნაწამალი არ მოიძებნება. ჯავახიშვილის ნაციონალ-შოვინისტურ შეხედულებას მტკიცედ იცავს დღემდე საკმაო, ვადამდლოთ რომელიც გვერდი მისი ნაწერებიდან, რომ დარწმუნდეთ ამასი“. „ჩვენთვის საყვარელი ცხადი უნდა იყოს, რომ ჯავახიშვილის შეხედულებათა ობიექტი ოდენი სიმართლე არ მოიპოვება. მას უნდა ვფელან და ვრეკულის დანახოს სახელმწიფო, ასეთი მტკიცებით, ის უღიფხურო სამსახურს უწევდა და უწევს პროლეტარიატის კლასობრივ მტრებს“.

„დროს, ერთხელ კიდევ გამოამზეროთ ჯავახიშვილის შეხედულებათა რეაქციონური შინაარსი და შესაფერისი ადგილი მოეჩინოთ ისტორიულ მუცნიერებაში“.

დოც. გ. ჯანელიძის გამოცხადებით: „მე ვთქვობ, რომ კამათის მთავარი დანიშნულება არის, რომ მთელი სიღრმით გამოამკარავოს საქართველოში პროფესორ ივანე ჯავახიშვილის სკოლის ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტური ისტორიოგრაფიის ბუნება, გამოამდაწინოს ივანი სხვა ისტორიკოსების შემართებით დეუქტები და დასახოს ამოკანები მომავალში სწორი მუშაობისთვის, საქართველოს ნამდვილი მარქსისტულ-ლენინური ისტორიის შექმნისათვის. ცხადია, ამ დიდი საქმის შესრულებას ბურჟუაზიულ პროფესორებს ვერ მივანდობთ, ჩვენი ისტორიის საკითხებზე ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტ პროფესორებს და, კრძოდ, პროფესორ ივანე ჯავახიშვილის შემართებ ვერ მოგვეცა ნამდვილი ისტორია... ამის მიზეზი ის არის, რომ პროფესორი ივანე ჯავახიშვილი ერთგულად, თანმიმდევრობით დააღვა იმ გზას, რომლითაც მისი კლასი მიდიოდა. მართალია, ვამატი ოცნებულ მათ

სახლი ნიშნი

ცირა მარბაქაძე
ქართული
მეცნიერებათა
აკადემიაში

ბოლო დროს
ქართული
დარსი თავისი
კლასის“.

პროფესორ ტალახაძის გამოხვლიდან: „მამა-სადაც, ამხანაგებო, მე ვამბობ, რომ პროფესორი ჯავახიშვილი არის ქართული ბურჟუაზიული ისტორიოგრაფიის დასაყრდენი, ბურჯი და დანარჩენი ისტორიკოსები, რა თქმა უნდა, მე მყავს მწვეფელობაში ახალი ისტორიკოსები, ასე თუ ისე საზღვრებელში მით და, სამწუხარო ის არის, რომ ისინი კი, ვისაც უდავოდ სურს გაწვევით კამპიონ პროფესორ ჯავახიშვილთან და მოახლოვდეს მარქსიზმს, 99% სესხულობენ ჯავახიშვილისაგან და მხოლოდ ერთ პროცენტს უტევენ მარქსიზმში. ასე რომ, პროფესორ ჯავახიშვილის გაგენა არსებობს არა მარტო ძველი საზოგადოების ისტორიკოსებზე, არამედ არსებობს მათზეც, ვისაც სურს გააკრიტიკოს ჯავახიშვილი და გადავიდეს მარქსისტულ მეოდილოებაზე“.

„უკანასკნელი, რაც ყველაზე დიდი დანაშაული არის პროფესორ ჯავახიშვილის ისტორიის მიმართ, ეს არის დამახინჯებული შეხედულება სახელმწიფოს წარმოშობის შესახებ. ჯავახიშვილმა მონაბა ყველაზე საუკეთესო და ყველა დღემდე არსებულ საქართველოში სახელმწიფოს წარმოშობის შესახებ დოკუმენტები, გადათქალიერა, შეაყვას და მიგვცა ყოველად მრუდებული მათი ახსნა-განმარტება“.

„დაბოლოს, ამხანაგებო, პროფესორ ჯავახიშვილს აქვს ნამდვილი ზოლოგოური შოინიზმი. თუმცა ადრინდელ ნაწარმოებებში, როცა ის სომხებზე წერს, ალაგალად ის ლოიალურია, მაგრამ თუ დავაკვირდებით ფაქტებს, ცხადესოდენ სომხებისადმი არასწორ დაუშვებელ მდგომარეობას შეხედებით ასეთ გამოთქმებს სომხების შესახებ: გამცემლები, გამყიდველები, ვერცხლის მოყვარულები და სხვა. სამწუხაროთ, უნდა ითქვას, რომ ამ ფაქტებს ხშირად იყენებენ ის ისტორიკოსებიც კი, რომლებიც აქ გამოვიდნენ და ჯავახიშვილზე თქვენს, რომ ჯავახიშვილი შოინისტიკალი. ამრიგად, ამხანაგებო, ჯავახიშვილის ისტორია მოკლებულია ისტორიულ ობიექტივობას და წარმოადგენს ექსპლოატატორთა ზოტა-ქებას. მას აქვს ისტორია მხოლოდ მუფეების და ობების, თუ რომელი მუფე როდის გამოყვდა, როდის იზრუნა მან თავის საფლობელოზე, ვის რამდენჯერ ეომა და როდის გაიმარჯვა, აი, მთელი მისი ისტორია. თავისთავად, ცხადია, რომ ასეთი ისტორია არ იქნება მეცნიერული“.

პროფესორ ჯავახიშვილს, რომ

უთითებ, იმას ჩვენ უთითებთ, როგორც უნდა იყოს იდეოლოგიურ მიწინააღმდეგე. მე ძალიან მისურვლი ვიქნები, რომ ჯავახიშვილმა დაიწყოს გადაიარაღება და გახდეს მარქსისტი. ამას ვარაუდობ, რომ არ შემიძლია ვუსურვო მას, მაგრამ ამის იმედი ჩვენ ნაკლებად გვაქვს. ამიტომ ჩვენ ვაწარმოებთ მის წინააღმდეგ კრიტიკას, რომელიც მამართლებს არს ჯავახიშვილის იდეალისტური, რეაქციონერ კონცეფციის დასამსხერვეათ“.

დაც. დ. დელიაეას გამოხვლიდან: „პროფესორ ივანე ჯავახიშვილს მარქსისტული მსოფლმხედველობა, მარქსიზმ-ლენინიზმის საფუძველზე ცალკე ისტორიული მოვლენების გაშუქება არც ქონია, არც აქვს თავის ნაშრომებში და არც არის ცდა იმისა, რომ მან მოახდინოს თავისი ძალისის მობილიზაცია და ისე გადააწვოს თავისი აზროვნების ფონდები, რომ მისი ნაწერებები სარგებლობა შეეძლოს ჩვენს ახალ თაობას. ივ. ჯავახიშვილი, როგორც ისტორიკოსი, წარმოადგენს ფეოდალურ ბურჟუაზიულ მსოფლმხედველობის ისტორიკოსს. არ შეიძლება ითქვას, რომ ის წმინდა წყლის ბურჟუაზიული ისტორიკოსია, არამედ მასში არის დიდი დონა წმინდა ფეოდალურ მემამულურ პომეშიერებზე შეხედულებების, რასაც გვერდს ვერ აუვლით, როდესაც ვიხილავთ მის ნაწარმოებებს“.

„მაგრამ ჯავახიშვილს აქვს სქემა, რომელსაც არაფერი საერთო არ აქვს მარქსისტულ ისტორიოგრაფიასთან“.

„ჯავახიშვილის შრომები ამტკიცებენ, რომ ის მარქსისტი არ არის და არც გახდება ამ შრომების მიხედვით მარქსისტი. მარქსიზმთან მას საერთო არაფერი აქვს“.

ამით ჩვენ დავასრულებთ ზემოაღნიშნულ დისკუსიამი მონაწილეთა ზიტყვების ციტირებას. აქედან გამომდინარე, დასკვნების გამოტანა მეთხვედლისათვის მიუვირძია.

ახალი ნიშნი

<p>საქართველო</p> <p>სსსფსბი ტექსტური და</p> <p>ლიტერატურა</p> <p>საქართველოში</p>	<p>თბილისი</p> <p>ფაქტები დედაქანზე</p>
--	---

2009 წელი

ბერძნული ფილოსოფია და დასავლური ლინგვისტიკის წარმოშობა

თარგმანი: დიმიტრი ბრეჯაძე და თეოდორე ბრეჯაძე, კავშირითა და კავშირითა

2.5. არისტოტელე და ბერძნული

1508 წელს რაფაელმა დახატა ფრესკო ხელოვნებით „ათენის სკოლა“. ნახატი ცენტრში დგას ორი მოკაიძე კაცი: უფროსი, პლატონი მოუთხოვს მადლა ცისაკენ, იმ ფიგურებზე, რომლებიც მას ცოდნის ხაზებზე ვრთავენ ვხად მაინდა. უფროსი კი დაბლა, მიწასაკენ მოუთხოვს, თითქმის უნდა ჩვენი უზრუნველ მისა მიაყრის. ის ახალგაზრდა კაცი არის არისტოტელე, პლატონის მოწაფე. მისი კესტი მოუთხოვს მისი აზრების ბოროტად მახასიათებელ ნიშანზე - ესაა ემპირიული კვლევა და ნაბეჭ-ნაბეჭ, დოკუმენტი აზროვნება, როგორც ეს ცოდნისაკენ. მის ნააზრევში უფრო დიდ გამომდინარეობს იქნება, რომ ფილოსოფიო ხაზგარეშ არის ცოდნის საწყისი წერტილი.

არისტოტელე (384-322) დაიბადა სტაგირაში (მაკედონია, სრდ. საბერძნეთი). ათენში პლატონის ხელმძღვანელობის სკოლაში იყო წავლინებული 367 წლიდან პლატონის სიკვდილამდე - 347 წლამდე და შემდეგ არისტოტელემ დატოვა ათენი და რამდენიმე წლის განსვლილობაში იმოგზაურა სხვადასხვა ქალაქში, ბერძენთა კოლონიებით დასახლებულ მცირე აზიის დასავლეთ სანაპიროზე და მაკედონიაში. გარკვეული დროის მანძილზე ის მაკედონიის ახალგაზრდა პრინცი ალექსანდრეს, შემდეგში ალექსანდრეს გამეფების შემდეგ წე. წ.-აღ-მდე 336 წელს, არისტოტელე დაბრუნდა ათენში და გახსნა საკუთარი სკოლა - ლიცეუმი, სადაც იგი თითქმის სიკვდილამდე მოღვაწეობდა. არისტოტელე ვრცელად წერდა ბევრი დარგის შესახებ: ეთიკა, პოლიტიკა, დოგმა, რიტორიკა და ისტორია. თუმცა მისი ნამუშევრებიდან 30-ზე მეტი გადატანილია, უფრო მეტი ვერ მოაღწია მდებარე არისტოტელეს აზრების რეკონსტრუირება ყოველთვის არ არის ზუსტი, რადგან არ გაეგინია ბევრი ტექსტი, სადაც მისი ნააზრევი სრულად იყო გადმოცემული, ან კი სოფი ჩვენამდე მოღწეული ტექსტი სიმოკლის გამო ბუნდობა-

ნია. არსებობს ასევე დამატებითი პრობლემა, რომელსაც ეძღვნება არტკური ან შუახაჯკუნიების ხანის მკვლევართა შესწავლისას ჩვენამდე მოღწეული ტექსტის მდგომარეობა ყოველთვის ისეთი როგორ, როგორც ავტორმა დატოვა. არისტოტელეს ნაშრომების გადმოცემა შუა საუკუნეებისათვის და შემდგომად წარმოადგინეს პრობლემა, რომელიც არაერთხელ წამოიჭრა ლინგვისტიკის ისტორიაში. ერთ-ერთი გადამწყვეტი ფაქტორი არისტოტელეს შემოქმედებაში უკავშირდება მამამისის პროფესიის - მედიცინის, თუმცა ეს საბერძნეთში მედიცინის პრაქტიკა მნიშვნელოვნად განსხვავებულია დღევანდელისაგან. ექიმები დიდად იყვნენ ნაფულენი უმთრულ სამუშაოში, რამდენადაც პროფესიის უფრო დიდი უზრუნველ მიეცოდა ვიდრე დაიგროვებ, არსებითი მნიშვნელობა ქონდა ავადმჯობის სიმპტომებსა და მდგომარეობის პროგრესზე ზუსტ დაკვირვებას. არისტოტელე დიდად აფასებდა ზუსტ დაკვირვებას და მცირე ასიაში ყოფნისას საკმაოდ დროს უთმობდა ცოცხალი ბუნების შესწავლას. დაკვირვების ეს ინტერესი, რაც მის დროში უწყვეტად იყო (რადგან დაკვირვება მხოლოდ რენესანსის დროს გახდა ბოროთადი მეთოდი დასავლურ მეცნიერებაში) მხოლოდ მისი გონებისათვის იყო დამახასიათებელი - იგი ინდექსირებდა მსგავსებას ამოცანებზე დეკლარაციურს, მაგრამ მაინც არისტოტელე მოითხოვდა, რომ მეთოდოლოგია შეესაბამებინათ შინაარსისათვის: „კარგად გაგარჯიშებული გონებისათვის დამახასიათებელია, რომ რაიმე ხაზის მიმართ იმაზე მეტი სისუსტე არ მოითხოვოს, რაც ამ ხაზის ახასიათებს, რიტორიკის მასწავლებლებისაგან დოკუმენტის დემონსტრირების მოთხოვნა ისეთივე ახრიალია, როგორც მათემატიკისაგან აღბათობის წყნებისა“.

(„ნიკომახე ეთიკა“).
 პლატონის მსგავსად არისტოტელესაც დიდად აწუხებდა ცოდნის პრობლემა, რა შეიძ-

ყვან ღის მინორაფის (დასავლეთ ევროპის დონესტრო აზროვნის ისტორია - დასაბამად დეკლარაციურ) მცირე თვის დასასრულ დასაწყისი ის კ. ე. 199-12, 2003.

გენს ნამდვილ ცოდნას? არისტოტელეს პასუხი ამ კითხვაზე შდგომარობის არა პლატონისკენ ტრანსციენდენტალურ ფორმებში, არამედ ინანეტურია თავად ხაგნებში. არისტოტელე ირწმუნებოდა, რომ ჩვენ უნდა ვისწავლოთ ბუნების მოვლენები, მიხეზი და წარმოშობის წყაროები. ბუნების მოვლენები - მიწა, წყალი, ჰაერი და ცეცხლი - განიხილენ უხსოვიარობიანდელი თვისებების - სიცხე და სიციფე, სიხველე და სიმშრალე - ურთიფერუხემოქმედებით. არისტოტელეს „მიხეზები“, როგორც ამას დაეინახათ ის ფაქტორებია, რომლებიც საფუფელად უდევს ნებისმიერი რაშის არსებობას. შიხი გაეგებით „წარმოშობის წყაროები“ ნიშნაფდა არა შარტონის, თუ როგორ წარმოიშფა საგანი, არამედ რატომ და რა შიხნით შეიქმნა იგი. არისტოტელეს აზროვნება შკაცრად ტელეფოლოგიური იფა. შაგრამ ბუნების მოვლენები, მიხეზები და წარმოშობის წყაროები თითქმის მიუწვდომელია დახაკორეფელად ისევე, როგორც ფიფურები. ჩვენ შათ თანდათანობით შევიცნობთ ჩვენ ირგვლე ხამქარონში მოქმედ პროცესებზე დაკორეფებით და ფიქრით. არისტოტელესათვის ცვლელადობის პროცესი ყოველშინზე მნიშვნელაფანი იფა: შიფელი ბუნება და აფამიანური არსებობა აგრეთვე დაჭრილი იფა ბრბობის, ცვლელადობისა და ტრანსფორმაციის პროცესში. არისტოტელემ სიცოცხლის უდიფესი ნაწილი ამ პროცესებზე დაკორეფებას მიუძღენა. თავისი რენესანსამდელი შექვიდრეების შმგავსად არისტოტელე უფრო ბუნებრიფად ფიქრობდა დინამიქურ პროცესებზე, ვიდრე სტატიქურ ერთეფლებზე. ასე რომ, თუმცა იგი დაკორეფებას ქადაგებდა და კიდეიც ახლენდა შას, ამას იმდენად ცხოველთა რაშიე ხასუობაზე ან ფიზიქურ მოვლენაზე დაკორეფებისათვის კო არ აკეთებდა, არამედ დახაკორეფებულ მიფელენაში გამიხატული ცვლილფებების პროცესების აღსაქმელად.

ახალი წიგნი

ნათელა არველაძე

**თვალსაზრისი
კლუბის ფორმება**

მამუკელ კამბოჯის წესდება რეპობლიკის წყაროში

არისტოტელე გამოყოფს საგანთა ოთხ შირთიად ასექტს: ე. წ. ოთხ „მიხეზს“. ტრადიციული

სექციალური ტერმინი „მიხეზი“ (cause) ნიშნულურ ახახავს ამ სიქვის - თანხმდროვე ისევე სურში. ამ სიქვის მნიშვნელობის ერთგვარულეხველ გაეგებას მიესაღებება „circumstance“ (გარემოება), „factor“ (ფაქტორი) ან „parameter“ (პარამეტრი). ასევე ინგლისური ტერმინი შესიტყვებისათვის „individual causes“ - ინდიფელური მიხეზები სუთი საუკუნის შინიხლ გამოიფენებოდა ამ განსაკორებელი სექციალური მნიშვნელობით და განსხვადებდა ამ შესიქვის დელეფანდელი მნიშვნელობისაგან.

I - ფორმალური მიხეზი: ფორმა, რისაც საგანი იღებს შიფე, ხანოელი არის გრბელი და წერილი სუთი შუაში პატრუქით.

II - ნიფთური მიხეზი: ეს არის ნიფთერება, რისგანაც ეს საგანია გაკოთებელი. ხანოელი შემთხვევაში ციფლი და ძიფი არიან შიხი ნიფთური მიხეზები.

III - შექმნელი (მიხეზი) - ფიზიქური აფენი, რომელშიც ესა თუ ის წარმოიშფა. ჩვენს შემთხვევაში ხანოლის გამკოთებელი.

IV - ხანოელი მიხეზი: ეს არის შიხანი, რისთვისაც ეს საგანი შეიქმნა. ამ შემთხვევაში, ხანოელი შეიქმნა იმისათვის, რომ შიფეა ხანოლე და შიხი შექმნის შიხანიც ეს იფა.

რაც არ უნდა სექსატური ხანდეს ასეუთი აღწერა, ძველ და შუა საუკუნის შიხანოვნებებს, ისინი მოქნილად და გასაგებად შიხანდათ, კარგ ხარხოდ, რომელშიც შეიძლებოდა ჩენი შექმნებისათვის ნებისმიერი მოვლენის კვლევა. ამ მიხეზიდან შატურთა ყველაზე ნაკლებ ხელშისაწვდომი იფა. შატურთაფურ საგნებს შეიძლება ქვეყნებინათ შიფ ქმელებაში შიფეშული სოფი პროცესები, შაგრამ თავისთავად ისინი შეუცნობადი იფენ. სულ სხვა საკოთხი იფა როგორ უნდა აქონოდა აფამიანს პრეტენზია სეკონდიად შკაფლითად, ვაშლის ნიფთური შედგენილობა, თუ ურრადებდა ვაშლის თესლიდან ვაშლის ხის წარმოშობაზე გამიხვილდებოდა. ან კი დედამიწის შიხიფელობის ძაღას ვაშლის დაფარდნით დაინახაფდა.

არისტოტელეს თვალსაზრისით, რაც უფრო მეტად გაინიხლადედა რომელიმე განსაზღურული დისციფლინა შატურთის საკოთხს, შიფ უფრო ნაკლებ შედგეს შიფაწვდომა იფი. ხადეც შატურთაზე დიფად იფა ურრადებდა გამიხვილეული, აფამიანს შიფოლად პრაქტიკული ცოდნის შიფეშის იმედი უნდა აქონოდა - გამოვლილებით შიფებულე ცოდნისა, რომელიც განხორციელებული იქნებოდა ქმეებაში, შაგრამ ცოდნის უფრო შადელ საფეხური, თეორიული ცოდნეწითეის ხელშისაწვდომია ამ სეფერებში.

ხიდაც შინაარსი არ უკავშირდება მატერიალს: მათემატიკაში, ფიზიკაში, თეოლოგიაში მხოლოდ ამ დისციპლინების შეიძლება აქონდეს კუშირატების წვლილის იმედი - კუშირატებისა, რომელიც არ იქნება გახელდობისგან მატერიალურების გარეშე, მხოლოდ ეს დისციპლინები იყო ნამდვილად თეორიული.

ახე რომ, ენის შესწავლა უფრო პრაქტიკული დისციპლინაა, ვიდრე თეორიული. არსებობს დღეს კავშირი განხილვით, ერთი შესვლით გამოყენებული, ბუნებრივად გამოიშინარება მისი ენისტეოლოგიადან. მართალია, იგი არცერთ თავის შემორჩენელ ნაშრომში ამის არ ამბობს, მაგრამ იტყვისსება, რომ ენა ისევე არსებობს ადამიანში, როგორც მუხისკაღური უნარი ან ბედნიერება. ეს პირველი შეიძლება ამოქმედდეს მხოლოდ ფიზიკური საშუალებით ხაზით ორგანიზების გამოყენებით. ენა გადახდარობდა მატერიალურ სამყაროს და მისი კვლევა შეიძლება მხოლოდ პრაქტიკულ ცოდნაზე მიყვებინოს.

351 პარაფრაზა და მარტინის სემსაპრა.

ენა რომ თავისთავად არ უყოფალო ხაზიტეხსი, მისი როლი როგორც მალალო მახინების მოხალეუი ინტერპრეტაცია, მინც მისუნილოვინს გახდის მას არსებობევის თეაღში.

რა თქმა უნდა, თავად ენა პირიბით და ხელდერეზი იყო და თავისთავად არ შეეხლი რაიმე ახალდებულის, მარადული კუშირატების ახახე, მაგრამ, რადგანაც მისი გამოყენება შეიძლებოდა რაიმე პრაქტიკული მიზნის მოხალეუად, მისუნილოვანი იყო მისი გაგება, თუ როგორ მუშაობდა ენა.

არსებობევის არ დეუწრობა გრამატიკა ან ტრაქტატი ენის, როგორც ახეთის შესახებ. მინ დაწერა ზამი ტრაქტატი მის შესახებ, თუ როგორ ემსახურება ენა ხელის ორ ძირითად ქმედებს - ფიქრსა და გრწმობას.

352ს გაპოვნება პარაფრაზისათვის: დიოკანია

გვეტრდება ენა ახროენებისათვის? აღბათ ვტონათ ისეთი შემთხვევა, როდესაც რაიმეს უცხად გაიხარებთ გონებაში უხატევიდ. მაგრამ როცა ცდილობთ, რომ ის ვინმე სხვას აუხსნათ ან თქვენ თვითონ იფიქროთ ამაზე, მაშინ ახრებს ალაგებთ პორიზონტალურად ისე რომ, ერთი ნაწილი მოხდევს მეორეს. შთაგონება არაღინევისტეური და არახწორახსოვანია, მაშინ

როდესაც ახროენება დინევისტური და ახროენება ახროენება.

სენ ახროენების ესწავლობთ ზრდის პროცესის ერთად, ინტელისტრუქციან სამყაროში ახროენების შესწავლა. სენი ახროენ უნაოერესად ხატეებს შორის კავშირის ძებნას უკავშირდება. მაგრამ ვერობის უსტეეს ნაწილში უკახისტულ დრომდე ახროენების დოეიკის გაკვეთილებზე ასწავლიდნენ. ფორმალური დოეიკა დღემდე წარსულურამ ფილოსოფიური წრეების ერთ-ერთ ნაწილს ახალგაზრდა ვერსკლებებისათვის დოეიკის სწავლება ხელაი; არ ნინავეს რომ მათ ამ გაკვეთილების გარეშე დოეიკურად ახროენების უნარი არ შესწავთ. პლატონის თავისი დიალოგები ფორმალური დოეიკის გარეშე დაწერა, რადგან მის მეოხედში ფორმალური დოეიკა ხატებული იყო. პლატონის თავისი მოსწავლე არისტოტელეს დაუხსია ამოცანა, შეექმნა ახროენების კანონება, არისტოტელემ ეს დიალოგოკავხ ტრაქტატების ხერთი განახორციელა (დიალოგოკავხ - გამოთვლება დოეიკის ნაივლად, სენი მოხნებისათვის ტერმინები - დოეიკა დიალოგოკავხ ურთიერთნახა(კვლევადია), რაც ბოლოს „ორგანიზის“ (ახროენების ორადი) სახელწოდებით გამოქვეყნდა.

„ორგანიზის“ შედოდა: კანევირობები (რომლებიც სოეკერ ცნობილია ლათინური სათაურით *radicantia*) სოეად ტერმინებისა, რომლებიც ქვეშეგებაარს პრედიკატი შეიძლება იყოს *e interpretatione on propositions* - „პროპოზიციათა ინტერპრეტაციის შესახებ“ (*De interpretatione „ინტერპრეტაციის შესახებ“* ცნობილია

ა გ რ თ ვ ე
ბ უ რ ძ ნ უ ლ ი

სახელწოდებით *en hermeneutias*)

წინასწარი ანალიზი - ხილოვი სმეზის შესახებ. მომდევნო ანალიზი - დემონსტრირების შესახებ.

თემები - წინამძღვრებისა და განმარტებების შესახებ.

27638 ლუბანია

ქობულეთის საფუძველი

სოფისტოკური უარყოფა (ცნობილია ბერძნული სათაურით Sophistici Elenchi) დოკტორი უზუსტობების შესახებ.

როგორც დიადემტიოსის, არისტოტელეს მიანდა, რომ ენა არის მოვლიანად პირობითი, რადგან სხვაგვარად დოკტორი შეუძლებელი იქნებოდა. ეს ძალიან კარგადია მოცემული მისი ნაშრომის „De interpretatione“-ს პირველსავე სტრიქონებში, როგორც პროპოზიციების განხილვის მიხედვით შესაძლოა: „წარმოთქმული ნიშნები ხუდის ანაბეჭდებია, ხოლო წერილობითი ნიშნები წარმოთქმულის ასახეა“.

როგორც ასეთი, არ არის ერთი და იგივე ყველა ადამიანისათვის, ასევე ბგერებიც. მაგრამ ის, რის ნაცვლადაც ეს ნიშნები დგას – სულის ანარკელი – ყველასათვის იგივეა და რეალური სამყაროს საგნებიც, რომელთა მიმსგავსებულ სახეებს ისინი წარმოადგენენ, ასევე იგივეა“.

არისტოტელე აქ ცნობს ოთხ ძირითად კომპონენტს რეალური სამყაროს საგნები, ანაბეჭდები (აქქის ობიექტი ან შედეგი – ბერცეპტი), წარმოთქმული ნიშნები (გამონათქამები), წერილობითი ნიშნები, ნიშნის თეორია თანამედროვე თეორიებისაგან ერთი მნიშვნელოვანი თვალსაზრისით განსხვავდება. ის, რომ წერილობითი ნიშნები წარმოადგენენ წარმოთქმულ ნიშნებს ე. ი. სიტყვებს, ეს არ არის წინააღმდეგობრივი და, ამტკიცებს, არც ის, რომ წყნ ყველანაირ შობაბეჭდვლებებს გარესამყაროდან გრძობების საშუალებით ვეძებთ.

გარეშე საგნები	} ბუნებრივი და უნივერსალური
ანაბეჭდები	
წარმოთქმული ნიშნები	} პირობითი და განსაკუთრებული
წერილობითი ნიშნები	

წყენი აზროვნების თვალსაზრისით არისტოტელეს სქემა, რომელიც შეეხება კავშირს სიტყვებსა და ანაბეჭდებს შორის, რადაც აქვია. ესაა ცნებები, რომლებსაც წყნ ვეკავილებთ წყნს შობაბეჭდვლებზე დაურდნობით. არისტოტელესათვის ანაბეჭდები უნივერსალურია, მაგრამ სიტყვები პირობითად განსხვავებულია.

არისტოტელე და მისი მიმდევრები ანტიკურ პერიოდში შუა საუკუნეების ბოლომდე და მერეც აზროვნებას ყველა ადამიანისათვის დამახასიათებელ უნივერსალურ მოვლენად მიი-

ჩვენდნ. ინდივიდუალური შეცდომები. რა თქმა უნდა, შესაძლებელი იყო, მაგრამ *სტრუქტურული* სხვადასხვა უკუყუების მიერ მიმდინარე ცნებებზე განსხვავებანი – ნაცვლადმდე ერთნეულ განსხვავებები, რომლებიც ენობრივ ბაზას იყო წარმოქმნილი – ევროპულგზმა მხოლოდ XVII ს. ის II ნახევარში გაიცნობიერეს.

არისტოტელეს მიერ ცნებათა უნივერსალურების მიჩნევა ახასიათებს ევროპელთა უმრავლესობის თვალსაზრისს. აქედან გამომდინარე არისტოტელეს რწმენა, რომ ფორმალური დოგმის განვითარებით იგი ავადიბებდა აზროვნების კანონებს, რაც აბსოლუტური და უნივერსალური იყო. არისტოტელეს დოგმა 2000 წლის მანძილზე დაიკავა პლატონისეული ადგილი, როგორც ვერაპულ მოაზროვნეთა ებსტე მოდელიტურმა იარაღმა და, რა თქმა უნდა, წყნ დღესაც დიდად ევერდნობით მას.

არისტოტელეს მოდებული სიტყვების სერიოზულ ცვლილებას წარმოადგენდა ინგლისის ეპიბრიული ფილოსოფიის აცნოვნება, საფრანგეთის კარტესიანული რაციონალიზმი, რომელიც შემდგომ გერმანელმა ფილოსოფოსმა დაბნეულმა განავითარა.

უკანასკნელ წლებში შეინიშნეს, რომ არისტოტელეს დოგმა დიდადია დამოკიდებული მის შობილიურ ენაზე – ბერძნულზე. არისტოტელეს რომ სხვა ტომის ენაზე ულასარტა, მისეული ფორმალისაცია სხვაგვარი იქნებოდა.

არისტოტელე გამოიყოფს პროპოზიციის სამ ცენტრალურ კომპონენტს – onoma; rhuma და logos. ეს ტერმინები სხვადასხვაგვარად თითარტუნება იმის მიხედვით თუ რა კონტექსტში განვიხილავთ მათ – გრამატიკაში თუ დოგმაში.

დოგმა	არისტოტელე	გრამატიკა
ქვემდებარე	onoma	არს სახელი
შესასმენელი	rhuma	წმნა
პროპოზიცია	logos	წინადადება

როგორც მოვუიანებით მერევე თავში შევიტერთ, გრამატიკისებმა მხოლოდ XII ს.ში დაიწეს ფიქრი ისეთ ტერმინებზე, როგორცია ქვემდებარე და შესასმენელი და შექმნეს ახალი ტერმინოლოგია, რათა ეს განსხვავება ნათელ გამხდარიყო. არისტოტელე ამ ერთეულს დოგმად ანადისში მათი შესავლრისი ფუნქციების მიხედვით განსახლვრავს მისი აზრით ადამიანთქამს – onoma – მნიშვნელობა პირ-

ბათი აქვს და ავღია დროითი კატეგორია და მის არც ერთ ნაწილს არა აქვს მნიშვნელობა თავისთავად". ის ფაქტია, რომ onoma-ს მნიშვნელობა პირობითია, ხაზგასმული უნდა იქნეს, რადგანაც ყოველგვარი მკვლელობა იმის დემონსტრირებისა, რომ ის ასახავს ვარემე ხინამე-იდეას, დოვაციას ეწინააღმდეგება, თუკი რაციონალურ აზროვნებას აქვს აფიქციო, ენა თავისუფალი უნდა იყოს ყოველგვარი გარეგანი კავშირებისგან. ის მოთხოვნა, რომ onoma-ს არც ერთ ნაწილს არა აქვს თავისი საკუთარი მნიშვნელობა, დაკავშირებულია პირობითობასთან, თუ სიტყვის "Cambridge" ყველა მხარებისას იძლეუბული ვიქნებოდათ, წარმოუდგენია მისი ეტიმოლოგია - მიწათზე Cam-ზე გადებული ხედი - ნეენი საუბარი წარმოუდგენელად მოუჭელი იქნებოდა, რაც შეეხება rhua - არისტოტელე ამბობს: „ის საერთოდ დროს მოუთითებს, მის არც ერთ ნაწილს არა აქვს საკუთარი ნელონა და ის ყოველთვის არის სხვა რადიაციის შეხახებ ნათქვამი რადიაციის ნიშანი“. რაც შეეხება logos-ს ის პირობითად მოუთითებს, რომ მის ნაწილებს onoma-ს და rhua-ს აქვთ თავიანთი საკუთარი მნიშვნელობა. პირობითობა და logos-სთან, როგორც შეულოან კეპორი, მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილია „ამ წინასწარი განსაზღვრებისა.

ამის დადგენის შემდეგ, არისტოტელე განაგრძობს პროპოზიციასა სტრუქტურების განხილვას. ამისათვის ის იყენებს პრედიკაციის ცნებას, რა შეიძლება იყოს ქვენიდებარესთან პრედიკირებული? საბოლოოდ ის ამბობს, რომ ყველა პრედიკატი იყოფა ამ ძირითად კატეგორიად:

- სუბსტანცია ან არსება - მაგ: კაცი და ცხენი
- რაოდენობა - მაგ: ოთხფეხა, ხუთფეხა
- თვისება - მაგ: თეთრი, გრამატიკული
- რაიონსთან მიმართებაში მყოფი - მაგ: ორმაგა, ნახევარი, უფრო დიდი
- აფიდეობრივი - მაგ: დიკეუმში, ბახარში,
- დროითი - მაგ: გუშინ, შარშან
- პოზიცია - მაგ: წვეს, ზის
- კუთვნილება - მაგ: ფეხსაცმელიანი, შეიარაღებული
- მოქმედება - მაგ: ქრის, წვავს
- ზემოქმედების ქვეშ მყოფი - მაგ: იტრება, იწვება.

ყოველივერი შეიძლება დაყოფიანთ ამ ათ კატეგორიამდე, ამ საკითხს არისტოტელე დეტალურად განიხილავს თავში „კატეგორიები“. თუცა არისტოტელე ამას წარმოუვიდგენს

როგორც რეალური სამყაროს შესაბამის ცნებით კატეგორიას ხაზს და მისის ცხრევი პრედიკირების ეს ასეთად ცნეს, უფრო ვეიან-დელი მოაზროვნეები ზოგიერთ მის კატეგორიას და დანდვისტურ კატეგორიებს შორის ამკარა მსგავსებით დანდვრესდნენ.

ნეენ არისტოტელეს არ უნდა მიეცეთ პროპოზიციების აღწერისას, რადგანაც ეს უფრო მეტად დოვაციის სფეროა, ვიდრე გრამატიკის ამ დანდვისტიკის, დანდვისტიკა სულ უფრო და უფრო მეტად ხარკებლობს დოვაციის იდეებთან და ხერხებთან, როგორც ამის ქვევით დავინახავთ.

სუბსტანცია და პრედიკატი, მაკალითად, არ ქორნდათ გრამატიკისებს ანტიკურ ხანაში, როდესაც გრამატიკისები შევიდნენ აყვით წინადადებაზე დამყარებული (შემადგენლობა) სინტაქსი, მათ სუბსტანცია და პრედიკატის ცნებები დოვაციიდან იხესეს.

აიონიკა: დანდვისა და კლასიკა

ბეულ საბერძნეთისა და რომში რიტორიკის უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭებოდა. იქელი ათენი დემოკრატიაში ქალაქ-სახელმწიფო იყო, ყველა თავისუფალი, ზრდასრული მამაკაცის უფლება და მოვალეობაც იყო ქალაქის მმართველობაში მონაწილეობის მიღება, რაც საჯარო შეკრებებზე ხდებოდა. კარგად აზროვნება და აზრების ნათლად გადმოცემა დიდად ფასობდა. რიტორიკა, დიალექტიკის მსგავსად იყო საბოლოო მიზნის მიღწევის საშუალება, მსმენლის სიმართლემდე დარწმუნების მიზანი. ამის მისაღწევად საჭირო იყო სილოგიზმის აგებისა და ადამიანის ხასიათისა

ახალი ნიშნი

და ემოციების მოქმედების ცოდნა.

რიტორიკის შესახებ არისტოტელეს ტრაქტატები იწვება ორი წიგნით, რომლებიც ამ საკითხებს ეძღვნება. არისტოტელე მსოფლიო ბოლო წიგნში

ძირითადი მხარეები
პატა-ფსეფელის
შისახება

უბრუნდება გამოსატყვის საშუალებებს - იმას
თუ რა გზით უნდა იქნეს წარმოადგენილი არ-
გუმენტები.

„რიტორიკის“ მესამე წიგნი წერის პროზაულ
სტილს ეძღვნება, რაც პარადელურია პოეზიის
ენისა მის „პოეტოკაში“. ორივე ნაშრომში განხილ-
ულია მეტაფორა და დაწვრილი ტექსტის სხვა
ორნამენტები. მოცემულია მეტაფორის ფუნქ-
ციონირების სისტემატიკა ანალიზი, რაც ახს-
ნილია უამრავი მაგალითით „რიტორიკიდან“.
როგორც არისტოტელე მითითებს: „უცნაური
სიტყვები უბრალოდ საგონებელში გვიავადებენ;
ჩვეულებრივი სიტყვები იმას გვეუბნება, რაც
უკვე ვიცით; მხოლოდ მეტაფორის საშუალო-
ბით შეიძლება შეიტყოს რაიმე ახალი“.

განხილულია პროზის როგორც ცუდი, ისე
კარგი სტილი. არისტოტელე უდგარათავი სა-
ხელების, შედგენილი სიტყვების, ნეოლოგიზ-
მებისა და უადგილო მეტაფორების გაურკვევ-
ლად გამოყენების წინააღმდეგაა.

პოეზია: ეს კომიკს კათიკონის

არისტოტელეს აზრით, პოეზიის მიზანია
მისმენლის სული ხიზანულისა და შიშის
გრძობისაგან გაათავისუფლოს. რამდენადაც
პოეზია უნივერსალურ ტექსტარიტებას უკა-
შირდება, იგი ისტორიაზე უფრო ხერხიერული
და მნიშვნელოვანია, რადგან ისტორია მხო-
ლოდ გარკვეულ ფაქტებს ასახავს. კარგად
აგებული ტრაგედია, მაგალითად შედგება ოთ-
ხი აუცილებელი ელემენტისაგან: სიუჟეტი,
გმირი, აზრი და გადმოცემის საშუალება.
გადმოცემის საშუალებას არისტოტელე ნაკ-
ლებს ყურადღებას უთმობს ხამ თავში, რომ-
ლებიც წარმოადგენენ ინტერდულის ტრაგე-
დიისა და ეპოსის რაობის განხილვათა შო-
რის. არისტოტელეს ენა მხოლოდ იმდენად
ინტერესებს, რამდენადაც ის მის მიზანს -
პოეზიის ეფექტის მიზეზების დადგენას - უ-
სახერხებს. ეს უნდა გვახსოვდეს, როდესაც
კეთილშობილთ არისტოტელეს აზრებს მტკიცე-
ლების ძირითადი შემადგენელი ნაწილების
შესახებ უმცირესი ერთეული ანუ ახო-ბგერა,
მარცვალი, კავშირი, არტიკლი / მიმართებითი
ნაცვალსახელი, არხებითი სახელი, ზმნა,
ფლექსიური ფორმები, წინადადება. თუ ამ
დაყოფას გრამატიკის დღევანდელი ცოდნის
გადასახელოდან შევხედავთ, შეიძლება გავ-

კავითრის სიტყვათა კლასების (მეტრეკლესის
ნაწილები) და სხვა ელემენტების - ანუ
მაგრამ არისტოტელეს მიზნად არ დაუხასავს
სიტყვათა კლასების სისტემის ჩამოყალიბება.
მეტრეკლესა, როდესაც მის გაეაიზრებოთ რო-
გორც ყორმალურ ერთეულს, შეიცავს
წინადა ყორმალურ (ახი, ბგერები და მარ-
ცვლები) და ფუნქციური ერთეულებს და ფუნ-
ქციური დასრულებული მნიშვნელობის მქონე
გამონათქვამს წინადადების ან პროპოზიციის
სახით. ემფაზის გადატანა არხებითი სახ-
ელისა და ზმნის განსახლერებაში „De inter-
pretatione“-ში მოცემულ განსახლერებებთან
შედარებით, სახს უხვამს არისტოტელეს
რეკლედ ყურადღებას ამ კონტექსტზე.
რომელშიც ენა უნდა იხმარებოდეს. აქ ის
არხებით სახელსა და ზმნას აღწერს,
როგორც მნიშვნელობის მქონე ბგერათა
ჯგუფს, მაგრამ უკავადებს პირობითობას,
რაც მნიშვნელოვანია დლოგიკოსიხათვის,
მაგრამ არა პოეტოკათვის. განსახლერების
სხვა ელემენტები - დროის წყნება ან უქონ-
ლობა და დამოუკიდებელი მნიშვნელობების
არმქონე ნაწილები - უცვლელია. ის ყურად-
ღებას ამხსილეს პოეტოკათვის რედუკანტურ
ასპექტებზე: თხზვა, ხემანტიკა, მეტაფორა და
ახი-ბგერები, რომლითაც არხებითი სახელი
მოთავრდება და არხებით სახელსა სქესი.

**დასკანა: შიროსოროსოა მხაუაუნაა პანა,
კომიკს ილსკანანაა**

როგორც ფილოსოფოსები, არისტოტელე
და პლატონი იზიარებდნენ იმ მოსახრებას,
რომ ენას თავისთავად არაფრის თქმა არ
შეუძლია რეალობის შესახებ. ის საკმაოდ
ზუსტად ვერ ასახავს სამყაროს და ამიტომ
ვერ იქნება ტექსტარიტების მიღწევის საშუა-
ლება. იმდენად, მისი ერთადერთი დრებულება
ინსტრუმენტულია და როგორც ინსტრუმენტი
იგი შეიძლება გამოვიყენოთ იარაღად ტექსტარ-
იტების ძიებისას. ამიტომია, რომ არც პლატონს
და არც არისტოტელეს არ დაუწერთათ ტრაქ-
ტატი საკუთრივ ენის შესახებ. ეს გრ-
მატიკოსებს დარნათ გასაკეთებლად, მეც-
ნიერებს, რომლებმაც ტექსტარიტების ძიება
უარყვეს.

2004 წლის მისაღები გამოცდების ჩატარების ფორმები და საგამოცდო ბილეთის ნიმუშები

1. საგამოცდო სახანი: ქართული ენა და ლიტერატურა

ქართულ ენასა და ლიტერატურაში 2004 წელს წერითი გამოცდა ჩატარდება შემდეგი ფორმით:

პუბლიცისტურ ფაქულტეტებზე ატრფეფ სპეციალიზაცია „სტრუქტურული და გამოყენებითი ლინგვისტიკა“ (გარდა ფუნდამენტური ფაქულტეტისა) აბიტურიენტს ვ.ერ ეძლევა ინდივიდუალური ტესტი 20 შეკითხვით. ტესტში ყველა შეკითხვა პრაგმატული გათვალისწინებული ნაწარმოებების შინაარსიდან და მართლწერილობის, მორფოლოგიის პასუხებიდან აბიტურიენტმა უნდა შემოხაზოს ერთი, სწორი, პასუხი. თითოეული შეკითხვა ფასდება თითო ქულით. 20 კითხვანი ტესტის საბოლოო შეფასება 10 ბალიანია.

ტესტის შესაცემად აბიტურიენტს ეძლევა 50 წუთი.

ტესტის შესრულების შემდეგ გამოცხადდება 3 თემა. დასახელებული სამი თემიდან აბიტურიენტი ირჩევს ერთ-ერთს. საგამოცდო თემები შეირჩევა საპროგრამო მასალის მიხედვით და გულისხმობს ცალკეულ ნაწარმოებთა განხილვას, თხზულების მხატვრული თავისებურებების ანალიზს, პერსონაჟის დახასიათებას და სხვა.

თემა ფასდება 10 ქულით. თემის 6 ბაღზე ნაკლები შეფასება ქუდათა ჯამში არ შედის.

თემის დასაწერად აბიტურიენტს ეძლევა 3 საათი.

გთავაზობთ ტესტის ნიმუშს:

ბუნძი №...

1. გამოხატუთ ერთი სწორი პასუხი

1. ხად შინაბთლა აბო?
1. აუხაზეთში; 2. მცხეთაში; 3. ბაღდადში;
4. თბილისში; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

2. ვინ დააყენა გრიგოლ ხანძთელმა ახლადღარსებული უბისი წინამძღვრად?

1. ქრისტეფორე; 2. ზეინო; 3. ილაბოინო;
4. თეოდორე; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

3. რა პეგია ფატმან-ხათუნის ქმარს?

1. მელიქ-ხურსაგი; 2. უსამი; 3. უსენი; 4. ჭაშიადი; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

4. ხელხან-ხაბა ორბელიანის „სიბრძნე სიტრუხასს“ რომელი იგაგის პერსონაგია ცალთვალა მეფე?

1. „მეფის ანდერბი“; 2. „მეფე და შიატარი“;
3. „უსამართლო შირვანი“; 4. „უკანმოდევნებუ-ლი ლამპარი“; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

5. ვის გუთუნის სიტყვები: „მე კი ვყარაგ, მაგრამ ჩემი სატყვარა არა პუარაგს“?

1. შოთა რუსთაველი; 2. ხელხან-ხაბა ორბელიანი; 3. დავით გურამიშვილი; 4. ალექსანდრე პუშკინი; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

6. რომელ მონასტერში განმარტოვდა ილიას განდევნილი?

1. სვეტიცხოველში; 2. გელათში; 3. ბეთ-ლემში; 4. დვარში; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

7. რომელ ნაწარმოებშია ქვესათურად „ფიფია თუ რა“?

1. „სამიანშვილის დედინაცვალი“; 2. „ამი-ანუკი“; 3. „საკი ამბა“; 4. თთარაბან ქერეთი“;
5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

8. ვაგა-ფშიველას რომელი გმირი შეგებრალა ბეგელს?

1. ფოქოლი; 2. დუხუმი; 3. ალუდა; 4. ზვი-აღაური; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

9. რომელი დეკსის სტრიქონებია: „სახანდარმა დამე ააცხცხცხა, აგონანდილის მწვადი ცეცხლზე შიოდა...“

1. „ხელაბო გამოსაღმებისა“; 2. „ვისაც გესურთ“; 3. „უფხადის პეშანი“; 4. „ღამე ივერი-ისა“; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

10. ვისგან შეიტყო პლატონმა პირველად სადღეინაცვლოს ვინაობა?

1. კირილე მიმინოშვილისაგან; 2. ჯიშურ ხელობრიძისაგან; 3. თავისი დის დარიკოსაგან; 4. ივანე გვერდუჩაიძისაგან; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

11. რა ვერცხვა თავსაფრიანი დედაკაცის მეუღლეს?

1. თვედარე; 2. კირილე; 3. ყელიძე; 4. პე- დლე; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

12. რას იტყვევდა მდაბურად გადაცემული გიორგი მეფე „დიდოსტატის მარჯვენაში“?

1. გულახუნა აქმინისეს; 2. გაბრიელ კობრიკისეს; 3. ქიტესა დრუხისეს; 4. ესტატე დლომისეს; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

13. რომელია სწორი:

1. მათს არაფერი იციან ამის შესახებ; 2. მთ არაფერი იციან ამის შესახებ; 3. მათმა არაფერი იციან ამის შესახებ; 4. იმეცნა არა- წერი იციან ამის შესახებ; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

14. ჩასვით საკუთარი სახელი ოთარი სათადალო ბრუნვაში:

1. დაბადების დღე მიუღლოცეთ...

15. გასაზეთ მცდარი ფორმა:

1. ერთი და იგივე; 2. ერთმა და ისავე; 3. ერთსა და იგივეს.

16. შეიშახზეთ ორთოგრაფიულად სწორი ფორმა:

1. დავი-დარაბა; 2. ახლო-მსხლო; 3. გზა- დაგზა; 4. რამერეკე.

17. შეარჩიეთ და ჩასვით სწორი ფორმა:

ეს ხაკოხი ზემოთ უგვე- (აღვნიშნე, ავნიშნე, აღვნიშნე)

18. მოცემულ წინადადებაში ჩამოთვლილ სიტყვათაგან გამოიყენეთ მართებული ფორმა:

ვატრებმა... გატარებით მიადწიეს. (გულანშარომინ, გულანშარომი, გულან- შარომდე)

19. გაასწორეთ დაშვებული შეცდომები:

მე-ჯ-ე ხაუკუნეში ყველა სამთავროები გაერთიანებული იყენენ ერთ სამეფოთ.

20. დასვით სახეენი ნიშნები:

ქე დმერთი ერთო შენ შექქენ ხახე ყოელი- ხა ტანისა

ქულათა ჯამი:
საბოლოო შეფასება:

II სააკოლო თიპაის ნიუაი:

1. „აბო თბილელის მარტვილი“; 2. „YII საუკუნის საქართველო“; 3. ტარიელისა და ი- თანდელის დახასიათება; 4. გიორგი დლომის დიორია.

საბურებისმეტყველო და ეკონომიკო რე- კულტებზე ქართულ ენასა და ლიტერატუ- რაში ტარდება ტესტირებული გამოცდა.

გამოცდაზე აბიტურიენტს ეძლევა ინდივიდუ- ალური ტესტი 20 შეკითხვით, მათგან: 10 შეკით- ხვა პროგრამით გათვალისწინებული ნაწარმო- ებების შინაარსიდან, 10 შეკითხვა- მართლწე- რიდან.

მოცემული პასუხებიდან აბიტურიენტმა უნდა შეიზიხაზოს ერთი, სწორი, პასუხი. თითოეული შეკითხვა ფასდება თითო ქულით. 20 კითხვიანი ტესტის საბოლოო შეფასება 10 ბალიანია. ტესტის 6 ბაღზე ნაკლები შეფასება ითვლება არადაამკაცოფილებლად და აბი- ტურიენტს იხსნება კონკურსიდან.

ტესტის შესასვებად აბიტურიენტს ეძლევა 50 წუთი.

გთავაზობთ ტესტის ნიმუშს:

ბასმი N....

I. შამოხაეთი ერთი, სწორი, პასუხი

1. ვისთან იყო იაკობი, როდესაც შუშანიკმა სასახლე მიატოვა?

1. ვარსკეთთან; 2. ჯოჯიკთან; 3. წმინდა კაცთან; 4. დიკეთთან; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

2. სად გახიზნა ნერსე ერისთავმა დედა და ცოლშვილი?

1. ხაზრეთში; 2. აფხაზეთში; 3. საბერძ- ნეთში; 4. პაღდაფში; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

3. რომელი მონასტერი ააშენა გრიგოლმა აფხაზეთში?

1. კვირიკეწმინდა; 2. უბე; 3. იშხანის; 4. მე- რე; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

4. სულხან-საბა ორბელიანის რომელი არაკიდანაა „რასაც მოძღვარს აღსარება სამოწ- მოდ გაუხდია უარესიმც დაემართებო“?

1. „აღლბანდი მეული“; 2. „ქურდი მკურვალ“; 3. „ახვი და მყუარ“; 4. „მელი მოძღვრალ“; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

5. რომელი ნაწარმოებიდანაა „რაც ერთხელ ცხოვლად ხულს დაჩინდების, საშვილიშვილოდ გარდაცემის“?

1. დავით გურამიშვილის „ქართლის

კრიტიკის; 2. გრძელვადიანი ახალგაზრდაობის; 3. ნაკლებად პრაქტიკული ანუ პრაქტიკული; 4. აკაკი წერეთლის „გამსრულეობის“; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

6. აკაკი წერეთლის რომელი ნაწარმოებია პერსონაჟი ბიძინა წილიაშვილი?

- 1. „მეტი თავგადასავლის“; 2. „გამსრულეობის“; 3. „ბაშინაშვილის“; 4. „სოფრისკე ერთი-თავის“; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

7. რომელი სოფლიდან მომავალს მფრთხილს პატარა ბიძინა?

- 1. სტეფანწმინდიდან; 2. ყაზბეგიდან; 3. არაგვისიდან; 4. კობედიდან; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

8. ვინ დაამარცხა ალექსანდრე მეთეველი ოსმალეთიდან?

- 1. მინდია; 2. მუცელი; 3. უსმა; 4. ბერდია; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

9. ვის გორაკზე იმუშავებდა პატარა ბიძინა?

- 1. ბრეგანის; 2. ხალოხის; 3. მიხრანის; 4. შუაღვის; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

10. ვისი ასული იყო შორენა?

- 1. მამის; 2. თაქა; 3. თაქა; 4. შუაღვის; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

11. მიმართვის წესით რომელი ფორმებიდან რომელია სწორი?

- 1. თათარ!; 2. ქუთაისი!; 3. მარანი!; 4. რეაზი!; 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

12. გაბსწორეთ:

ირაკლი ხაზაჯიგაძის მღვდლის მოხელე.

13. რიცხვითი სახელი მეცხრამეტე დაწერეთ რომელი ციფრით და ჩასვით მრავალწერტილის ნიშნით:

ეკა-ფშაველა ხაზაჯიგაძის ახარებსე გაიყოფა- ხაჯიგის 80-იან წლებში.

14. გაბსწორეთ:

ვლიხ ხაზინა დავალებას სწერს.

15. შემოხაზეთ სწორი ფორმა:

- 1. შაკელევი; 2. შაკელიანი; 3. შაკელევიანი.

16. დასვით სახეები ნიშნები:

ხაჯიგაძე გრძელვადიანი პერსონაჟი ბიძინა წილიაშვილი. მამია ბუდის უძველესი დიდი.

17. შემოხაზეთ სწორი ფორმა:

- 1. თაქა-მრავალწერტილი; 2. თაქა-მრავალწერტილი; 3. თაქა-მრავალწერტილი.

18. გაბსწორეთ:

გორაკის დედა-მამის სოფელში ცხოვრობდნენ.

19. შემოხაზეთ სწორი ფორმა:

- 1. იხაქ; 2. ტახაქ; 3. წყაბაქ; 4. თაქა-სუფელი.

20. შემოხაზეთ სწორი ფორმა:

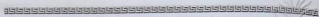
- 1. დედა და შვილი დიდხანს ხეუდნენ. 2. დედა და შვილი დიდხანს დეუდნენ. 3. დედა და შვილი დიდხანს ხეუდნენ. 4. დედა და შვილი დიდხანს დეუდნენ. 5. არც ერთი პასუხი სწორი არ არის.

ქუთაისი და: საბოლოო შეფასება:

5344

Handwritten numbers and marks at the bottom right corner.

1935-40 წლებში თბილისში ფურცელბეჭდის ქარხნე ე.წ. მასწავლებლის სახლში არსებობდა და მუშაობდა ახალგაზრდა (დამწყებ) მწერალითა წრე, რომელსაც ხელმძღვანელობდა სიმონ წვერა-ვა ბატონი სიმონი დინჯი და კეთილი პიროვნე-ბა იყო მას თუთოზნაც კარგად ესმოდა, რომ წრის ხელმძღვანელობა დიდად არ საამოიფუნებდა და თვითონვე ხუმრობდა.- ტენიგადაბრუნებულთა მკურნალთა ვარო.

ახალგაზრდობის ამბავი ყველას მოეხსენება - ყველაფერში მაქსიმალისტობა, საკუთარ თავზე გადატარებული წარმოდგენა, ხელაღდგელი დღის დიდი იმედი და აკრძალულისადმი სწრაფვა ასე თუბად იყვნენ ამ წრის მონა-წილნიც ანუ ისინი, ვისაც ხუმრობით სამ წ-ს ანუ სამი-

ორიოდე სიტყვა ლადო ასათიანის ორი სტრიქონის შესახებ

წლებს ეახებნენ, რაც ასე იშორებოდა: წვერავის წრის წვერები. ამ „სამაწვადიან“ სოფი მართლად გახდა ცნობილი მწერალი. სოფს კი მუხამ ისე ზაუარა, რომ ამ ჭირვეულ ქალბატონს ერთი დამო-მლოც არ უღაბრებია რა ეჭაით, მუხათა ასეთი მიკერძობაც ცნობილია.

ა. ამ წრეში წაკითხა პირველად ლადო ასათიანმა თავისი ცნობილი „საღაღობო“. უნდა ითქვას, რომ ლადო წრის სხდომებზე იშუააიად დადიოდა. ეს მოსვლა თურმე განმარტებული იყო იმით, რომ ჟურნალ „ქვენი თაობის“ მამინდელმა რედაქტორმა ლექსის დაბეჭდვის წინამართლად წრეში განხილვა და რეკომენდაციის საბუთი ჩაო-ქადა.

შემდგომმა მოვლენებმა დაადასტურეს, რომ ჟურნალის რედაქტორაცა და წრის ხელმძღვანე-ლიც ერთნაირად შეაშფოთა და შეაშინა ლექსის მკაფიოდ და მადამღმარტურულად გამობატრულმა პროფერულმა სულისკვეთებამ, რაც, მამინდელი იდეოლოგიური სტანდარტების მიხედვითა, შესაუ-დული ნაციონალიზმის გამოვლინება იყო და ამ სულისკვეთების საჯაროდ გამოტანა დიდ „შეუ-დომად“ ითვლებოდა და შედეგებისც მხამე

მოაქებებოდა.
ლადო ლექსის კითხვისას ძლიერ-დღეადგა-ჭა ერეოდა და წაკითხეაც არ გამოუვიდა მაგრამ მოსმენილის ემოციური მუხტი იმდენად მზლავრა იყო, რომ მსმენელებმა გამჟორება მოითხოვეს და ჩაწერაც მოინდომეს ეს უმაღლ შეამშინა ბატონმა სიმონმა, გამჟორების საშუალება გამოიოცა-პირველი სტრიქონები დაუწუნა სიგრძის გამო, ხალხური სტრიქონების („ვაკაცვა გული რკნ-ისა...“) მოთვისება უსაყვედურა, უახრობად ჩაუ-ვალა „საქართველოს მსუ და ზეცა“- მსუ და ზეცა მოვლი დღეამიწისაათ, მაგრამ განსაკუთრე-ბით ამოიქმეს სტრიქონი „დაუკარიო, ბებერ ხან-

ვალს ვლდა ეკეს: „ბებერი“ შეურაცხმყოფელი-ოი, ვლდა შეიძლება ცოცხალ არსებას ეკეს ხანჯალზე კი ამის თქმა უახრობათ და არც წი-ნადიდება გამართული - „რომ“ კავშირი აკლათ.

მოკლედ, წრის ხელმძღვანელმა ლექსი დაი-წუნა და დაბეჭდვის რეკომენდაციასე ხომ ლაბ-რაკი ზედმეტი იყო.

ლადოს ეწუნა, თვალეებში ცრემლები მოერია, მაგრამ არაფერი უპასუხა და მხრებში მოხრდომს სხდომს სწრაფად დატოვა.

მერე რა მოხდა, არ ვიცი, მაგრამ ხმა გავრ-ეცლდა, რომ ნიკა აგიაშვილმა „საღაღობოს“ და-ბეჭდვა გადაწვევტა და სტამბაზეც ჩაუშეოთ მს-შინ ჟურნალის რედაქტორი ყოველსშემხლე გვერ-თნა, ამ მოთქმა-მოთქმაში ლექსი მანაც დაიბეჭდა, თღონდაც სტრიქონი ხანჯლის შესახებ ელურდა ასე: „დაუკარიო, რომ ძველ ხანჯალს ვლდა ეკეს.“ არადა პოეტურად და ემოციურად აშკარად უკეთესია „ბებერ ხანჯალს ვლდა ეკეს“

1940 წელს დაწერილი ლექსი - „ოქტბ-გაუბნებთ, ძმებო მუოსნებო“ ისეთი პატრიოტულ გრძნობით არის დაწუხებული, რომელიც დღესაც სიტყვის თქმის თითქოს სრული თავისუფლების

დროსაც ბევრ მღვდელსაც შეშურდებოდა. ეს არის სამშობლოს სამსახერადოზე წახასდღელად მზადყოფნა. ელცვა დადიანს, საკეთარი ადგილის ძებნა ქვეყნისათვის თავდადებულია რიცხებში. ღმრის მხოლოდ თიხსტროფიანა - თანაც პირველი სტროფი მთლიანად მფორდება მეთიხეზე:

რა ქართველი ხარ და რა ჰაბუკა,
თუ მამულს თავი არ ანაცვადე,
ეს აწვალბდა ცოტნე დადიანს.
მეც ქართველი ვარ და ეს მწვალბებს.

ამ ღმრისმაც გაიარა მამონდელი რედაქტორის ცხაგშე და „საწორდა“ რადაცა მოსასრებით (თუ ჰორფელობის).

დადო ასათიანის პოეზია მდიდარია ახალი. სურსდოჲანი, პოეტურად მალაღა რანგას რით-მით. მამ როგორ მოხდა, რომ მოტანელი სტროფის პირველი და მესამე სტროქონები გაურთიანდა მამონს, როდენაც მფორე და მესამე სტროფები გაწყობილია დადებული ჯვარდნით რითიმუთ. ასინა თოლა. პირველი (და მეთიხე) სტროფები დადოსთან ეღრდა ასე:

რა ქართველი ხარ ან რა გწავია,
თუ მამულს თავი არ ანაცვადე,
ეს აწვალბდა ცოტნე დადიანს.
მეც ქართველი ვარ და ეს მწვალბებს.

ადელი შეხამნეეა, რომ „გწავია“- დადიანს“ დადებული რითია. მამ, ვინ და რატომ შეც-

ვალა იგი საქმოდ პრინციული წყევლით „ქართველი“- დადიანს“ (არის ვარიანტიც - ეგვიპტის დამაპყრობელი ფარაონის) დადის?

დადო ასათიანმა კარგად იცოდა თავისი პოეტური ხიტყვის ფასი და ღირსება. და თუ მათიც ამბობს:

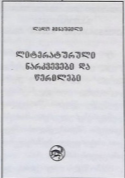
ამ უფარგის ღმრისების გარდა.

რას გაუფრფვებ მე საქართველოსო,- ნაშნაეკ, რომ იგი რადაც მეტისა და მწაშენდლოჲანის გაჲთებისსაჲნ მფორფდება თანამოკადმეებს. არც ცოტნე დადიანის ხსენება და მასთან თავის შედარებაა შემოხვევითი განსაკუთრებით ძირითადი, გამაჲრთიანებელი ნაშნის მოტენა - ქართველობა („ეს აწვალბდა ცოტნე დადიანს, მეც ქართველი ვარ და ეს მწვალბებს“).

XX საუკუნის ნიჲური ახალგაზრდა მზად არის გაიხიაროს ცოტნე დადიანის ხვედრო. ამის ხმადაღა თქმა დღეს მხოლოდ თავმოქონებაა. მამონს კო ეს დამანტრეველი, რამ იყო მთლად აკრძალვა თუ არა, ეფეტის შესუსტებას მათიც ეცადნენ.

ისე უნდა ითქვას, რომ ვინც მამონს ის ღმრეუბი დაბეჭდა, ისინიც უსარმასარ რისკზე მდიდრენ და მადლობას იმსახურებენ.

ბიკრბი ვიბახაჲშილი

გლობალიზაციის ეპოქაში ისეთ პატარა ქვეყანას, როგორც საქართველო, შეიძლება ვეღვადამ დამოუკიდებელი იდეოლოგიის არსებობა ნაკონაღიზმად და შოუინფიზმად ჩაუთვალოს არადა. ბუნებრივი პროცესია, როცა განსაკუთრებულ გეოპოლიტიკურ სფეროში მყოფ პატარა ერში ამ დროს თვითგადარჩენის ინსტინქტი იღვავება.

სამშობლო არც მარტო მიწაა და არც მარტო ამ მიწაზე მცხოვრები ხალხი. სამშობლო მამულის, ენისა და რწმენის ერთანობაა. ასე უაღიბებელია საუკუნეების მანძილზე ეროვნული ცნობიერება, როგორც აკაკი ბაქრაძე ბრძანებდა, „როცა სამშობლოს ცნება არღვევა, ყველაფერი იშლება, ხალხს ეროვნული კატასტროფა ემუქრება“.

ამიტომაც არის დღეს მოუნელებელი ტკიული სამაჩაბლო და აფხაზეთი, შაშითი გახვლილი

მანა მთლიანი

ტაო - კლარჯეთი - ალფროთოვანება, სიამაყე თუ უბრალოდ ტკივილი!

თვალებით მხერა აკარისა და სამცხე-ჯავახეთისაკენ ამიტომაც ვაბტოვა დღესაც ტაო-კლარჯეთი, რადგანაც ის მარტო წარსული არ არის. ტაო-კლარჯეთი ჩვენი ხუადინდელი დღეა, რადგან ქვეყნის მთლიანობის დღესაც ასე აქტიურ იღვას, რომელიც ენისა და სარწმუნოების ერთანობას ეფუძნება. სწორედ იქ ჩაჯვარა საფუძველი სწორედ ამ საფუძველზე ააშენა „ქისის მახვილმა“ - დავით აღმაშენებელმა ძლიერი სახელმწიფო.

„შენი დიდების მომღერალი ოშკი და ზარზმა, ბებერი ტაო შენ ისე ღრმა ზარ ისე ფაქზი ქართული ტაო!“
ან კალანდაძე

„ბაჰაეზიზმი“ ბავონსკარასპიით ღაფხვა ოშკი.

ტაო-კლარჯეთის მიმართ ყოველთვის არსებობდა გაუნელებელი ინტერესი. მით უფრო გაცხოველდა ფი დღეს, რამეთუ ჩვენი ქვეყნის წარსულით დაინტერესებულ ადამიანებს რეალური შესაძლებლობა მუცათ ისტორიული სამხრეთ საქართველოს ნახვისა.

1992 წელს თურქეთისა და

საქართველოს შორის დადებულ მტკობრობის, ურთიერთანამშრომლობისა და კოოლმუხობლობის ხელშეკრულებას, რასაც 1994 წელს მოსკოვ შეთანხმება ტურაზმის შესახებ, ყოველივე ამან შესაძლებელი გახადა ტაო-კლარჯეთში არსებული ქართული ეკლესია-მონასტრების თავისუფალი დათვალერება და შესაბამისად, მათი შესწავლაც.

ისტორიის მკვნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ვალერი სილოგავა

ათეული წლების წინ ევროკო წარმოიდგენდა, რომ დესმე ოშკში თუ მოხედე-ბოდა. ბაეშვი ვიყავი, ჩემს სამუშაო მაგიდასთან, ფოთში, გაკრული მქონდა ოშკის სურათი და ყოველთვის, როცა სამყვადინოდ ვკედებოდი, მას ეუტრიალებდი. კრმაკოის გადაღებულ ფოტო იყო, შეე-თქონი, არათუ მეთაე ვლასში ყოფნისას, 1973 წელსაც კი ეერ წარმოვიდგენდი, რომ ოშკში როდესმე მოხედებოდი, ამაზე ოცნებაც კი მოვლწველი მტყენებოდა ბაეშვიზიდანეე ბედისწერასათუ დამყვა ოშკო“.

ოშკის ტაძარი, რომელიც ადარწრესე კურაპალატის მიწაა აშენებული, თორიომის სეო-

ბაში ემოფება, თორთობის ციხის მახლობლად იგი გამოჩენულა ქართულ ხუროთმოძღვრულ ძეგლებს შორის როგორც

ეკლერა სდლოგავამ აღმოაჩინა და რომლის შესახებაც არა ვრთა წერილი დაიწერა. როგორც მეცნიერი მყოითებს,

სწორედ ამ გრაფოლს აღმოჩინათვის ის სტელეზი, რომლიერც წარწერაში ხატავდ იყოღებმა დავითისა და ბაგრატის გამოსახულებით.

როგორც ირკვევა, თავად სტელეზი X საუკუნას ქვაზე კვეთილობის ბრწყინვალე ნამუშებს წარმოადგენს.

ვევლავერი კი ასე დაიწყო.

25 წელიწადი ისტორია

1990 წელს თსუ ახდღციხის ფილიალის რექტორის მერაბ ბერიძის შეთავაზებით, ბატონი ეკლერი სდლოგავა საქართველოს ისტორიის კათედრის გამგედ დანიშნა. ამელი მომეცა საზღვართან იქვე ახლოს მყოფი ძეგლების ნახვისა. ამის გარდა, ეპარხედი ჯეაბხვიის წარწერების კრებულის შედგენას, კარსის უნივერსიტეტმა მიინ-

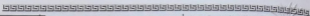
არქიტექტურული ფორმებით, ისე ორნამენტებითა და ტაძარზე მოთავსებული ძველი ქართული ასომთავრული წარწერებით.

XVII საუკუნეში ოსოკ გამაშხიანიანებულმა ქართველებმა ჯამედ გამოიყენეს. გასული საუკუნის 80-იან წლებში კი როცა სოფელმა ახალი მექითა აიშენა, ჯამე ტაძრიდან გაიტანა. როგორც ბატონი ეკლერი გეომბობს, ჯამის კედლების გატანის შემდეგ გამოითავსოფელდა გუმბათქვეშა სვეტი აღმოჩნდა, რომ ის იყო ხელისუფალთა სადგომი. გამოღებული ნიშის ორივე მხარეზე წარმოადგენილია წელზევით გამოსახულება ბაგრატისა და დავით კურაპალატისა. ჯამესაგან დაჩქინილი უფუნქციო კედლის ნაშთის ქვეშ აღმოჩნდა ის ცნობილი ორი სტელა, რომელიც ბატონმა

ერთზე გამოსახულია დეითსმშობელი კრმით და დავით კურაპალატი, ხოლო მეორეზე წმ. თოყანე ნაიადისმცემელი და დავით კურაპალატის ძმა - ბაგრატ ერისთავთ-ერისთავი.

ორივე სტელის კედლები ასომთავრული წარწერებით იყო დაფარული. ორივე სტელაზე 16 წარწერა დაფიქსირდა. ყველაზე ურცელი ოცდაცამეტსტრიქონიანია. აქ არის მინარეთა დეითისადმი, დეითსმშობლისადმი და სხვა წმინდანებისადმი. მოხსენებულნი არიან ადარბერსე კურაპალატი, ბაგრატ ერისთავთავერისთავი, განსაკუთრებით განდიდებულია დავითა. შემდეგ დასახელებულნი არიან ტაძრის შემომწირველნი და გრაფოლა. ხატისა ამის ამნარებული და კედლების ამის მშრომიელი.

ვიდეო მის სანახავად. მაშინ ეს არ მოხერხდება.

პარზლის ირანე ნათლისმცემლის მონასტერი ღაზისტანის მთაგრეხილის აღმოსავლეთის კალთაზე ჭოროხის ხეობაში მდებარეობს. ბაზილიკური ტიპის ტაძარი გრანდიოზულია თავისი მასშტაბებით.

პარზელი ვითურა ტაძრების მასშტაბებისაა. აღმოსავლეთის ფასადის ძირში რომ დადგებო, თვალს ვერ მიაწვდნენ ტაძრის სახურავს, ამ სიმაღლისაა ტაძრის სამხრეთ კედელზე ფუნჯით მიწერილი, მსხვილი ასოებით წითელი საღებავებით შესრულებული წარწერაა. ხელოვნების მუზეუმში ინახება ერმაკოვის ფოტოები და მათ შორის ამ წარწერების ფოტოებიცაა.

ტაო-კლარჯეთში ბატონი ვალერი პირველად მისივე ნამოწაფარის, ცაგურისა და ლენტეხის ეპისკოპოსის მეუღლე სტეფანეს წყალობით აღმოჩნდა. ბატონი ვალერი საფარაში გახსნილი სასულიერო სემინარიაშიც მოღვაწეობს ერთ-ერთი წასვლის დროს, როცა საფარის გზას დაუდექათ, სტეფანემ მოულოდნელად ათონზე წასვლა შემომთავაზა. ერთ კერაში ამარებდა წასვლას. გაეხევი, როგორ შექმნილი უარის თქმა თურქეთის გავლით წავედიო მისი მანქანით. ათი დღე ვყოფიო ათონზე უკან დაბრუნებისას უთხოვე, ისე ნუ დაებრუნდებით, არტანუჯი მაინც გვეწახა-მყოხე, არიონის რომ გამოსცდებო, იქვე

არტანუჯის წყალი უკიდურეს ჭოროხს არტანუჯის ქუჩობს, რომ გასცევი, თორმეტ კლომეტრშია არტანუჯის ციხე-ქალაქი.

ქართველი ისტორიკოსი სუბათი დავითის-ძე ქართლის ცხოვრებაში წერს, რომ არტანუჯი „პირველ გორგასდის ეახტანტს ციხედ აღეშენა“. მე-8 საუკუნის 30-იან წლებში არტანუჯი არაბებმა მოლიანდ მოსიეს. ამის შემდეგ მისი სანახები 80 წლის განმავლობაში სრულად მტოვებულ და გაეწრანებულ კუთხეს წარმოადგენდა აშოტ I დედამე-9 საუკუნის დასაწყისში ხელახლა აღშენა ივ. ათასგზის მიწისთან გასწორებულ არტანუჯს თურქებმა სახელიც შეუცვალეს და მას დღეს ადა-კალეთი მოიხსენებენ.

ტაო-კლარჯეთთან მეორე შეხება ბატონ ვალერის 2000 წელს ჰქონდა. ესეც მოულოდნელად მოხდა, ამჯერად კახა შენგელიას წყალობით. როგორ ვეტყვოდი უარს ოქტომბრის პირველ რიცხვებში წავედიო. მაშინ ყველა ძველი მოეარეო და ცხადია, პარზელშიც ვყოფიო. მეორედ ჩასვლის დროს იყო, ომეო რომ ენახე სამხრეთ-აღმოსავლეთის მხრიდან შედოხარ და... მოსახევედაც უცებ ჩნდება უზარმაზარი გემოთ ჩადგმული ტაძარი, ვერანარო ფოტო და ვიდეო ვერ გავმოსცემს ამ გრანდიოზულობას რომელიც მას გააჩნია. იქ მიღებული შთაბეჭდილება გაგაფო

დომა, ჩვენს ფილადლოან დაემყარებნა ურთიერთობა. მერაბმა ამაში ძალიან იმარჯვა და... ჩავედით ყარსში. ოთხი-ხუთი დღით ვყოფიო ჩასუღებო და ერთი დღე ანისში მოეაწყვეო გასვლა. არამეუღლებრივო სანახაობა იყო - უზარმაზარი ნაქალაქარი მრავალი დიდი ეკლესიით. მათ შორის იყო ის ერთი ეკლესია, რომელიც თავის დროზე ნიკო მარმა გათხარა. იქ აღმოჩნდო წარწერებსაც ვეტრიალებდი ადრე. გამოქვეყნებულოც მქონდა განსხვავებული ჩემული წაკითხვებით. ეს ყველაფერი ჩემს თვალწინ დატრიალდა იქ ბუღისწერა. იყო ნამდვილად-

მერაბს რამდენჯერმე ვიხოვე, როგორმე პარზელში წავსულიყავით. პარზელი ცალკე ხეობაშია. საგანგებოდ უნდა წახ-

ნებს კაცს ტაძარში რომ შევე-
დო, ცახცახს ამიტანა ორჯერ
დამხმარია ასეთი რამე პირვე-
ლად, როცა ათონზე წავედით
მე მამა ანდროა და მამა სტე-
ფანე და მათუახლოდით იფერ-
თა მონასტერს საღამო იყო.
ბინდებოდა შეუმჩნეველი აღ-
მართო უნდა ათარო აღმართის
რომ აივლი წყაროა ცოცხალ გა-
ყოარყო და გამოჩნდა მონასტე-
რი. შორიდანვე ეხედუ ღვთისმ-
შობლის ცნობილი ხატის ასდს
კარის თავზე გულები გავე-

ლი ვრანდიოზული ბაზილიკა,
რომელიც შემდგომ მთავარ
კომპლექსშია ჩართული ანტონ-
ნის დროს, როგორც თითქოს
მინაშენი ჩრდილოეთიდან აღ-
მოსავლეთის მხარეს შენარჩუ-
ნებულია თავნარა, რომელიც
ფერ კიდევ მურვან-ყრუს მიერ
ქნა დანგრეული ესეც ჩართუ-
ლია ამ კომპლექსში. შეგნით
ადგილ-ადგილ შემორჩენილია
ხახასა, ცოცხალი ფერებში
შესრულებულია მოხატულობის
ფრაგმენტები.

**ტაძარულ ანამხლს წარმო-
ადგენდა მთავარი ტაძარი თი-
ფისი გვემით ბაზილიკისა და
ფერის ტაბის შეფრთხვას წარ-
მოადგენს. გიორგი მერწულე
მას „შეწიფიერის“ სახელწოდე-
ბით მოიხსენებს.**

„ხანძია, რაც იქ დგას, არ
არის გრეგოლის დროინდელია,
ცოტა გვიანდელია. წყარო კი
მისი დროინდელია. ხანძიის
გუმბათი განგრეულია. ფაქტო-
ბრიად, პერში კიდია ყოველ
წამს შეაძლება ჩამოინგრეს.
ძნელია, სიტყვიერად - ვადმოს-
ცე ყველაფერი, რაც იქ არის.
საოცარი მადლია ხანძიაში,
სხეივარად აღმატებული ხარ“.

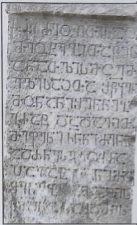
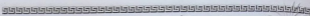
**გადინია, კრძელოს კმ
ქაზლანის ნახსიას გიჟარას**

„აღფრთხიანება, აღფრთხი-
ანება პათეტკის გარეშე იქ რომ
მიხვალ, მაშინ გაოგებ, ქართუე-
ლი რომ ხარ, რა ხარ და რა
შეგძლია, ეს არ არის უბრალო
ნაკონაღარა. ეს ჩვეულებრივი
განცდაა. შიული კაცისა მატეს
დავლელი, ჩრდილოეთიდან სამ-
ხრეთამდე ჩქნვიოც და დაღეს-
ტანიც, სომხვიოც და აზერბაი-
ჯანიც - ყველგან გრინობ შენს
ქართველობას და ეს განცდა
სწორედ ტაო-კლარჯეთიდან
მოდის, სამხრეთ საქართველოს
ძველებს რომ ნახულობ, ხედე-
ში ამ სიამაყეს თ, უნ ყოფილან
ჩენი წინაპრები; თ, სად ყოფი-
ლა ჩენი სახელმწიფოებრიობა.
ვეფქობ, რომ შეტწილად ხუ-
ცური დამწერლობა შატბერდში
ჩამოყალიბდა“.

ჩერდა.“
„თქვანიც საოცრებაა. ფერ
ხროკი ადგილები უნდა გაა-
რო მაგრამ როგორც კი სო-
ფელში მიხვალ, თითქოს სხვა
სამყაროში შედიხარ. შეხვალ
და უცებ ხეებს შორის გამოა-
ნათებს გუმბათი ღვთისმფერი
და ღურჯ-ყუთილი ფერები. ა-
სეთი სახე მან ანტონ იშხნელი
გისკომისის დროს მიიღო, სა-
ბასუელია რიყის ქვეით აგებუ-

პერანგის კედლები შერმის
ქუთია ამოუვანილი, ოდნავ მო-
ყუთილი ფერისაა ეს ქვა და
ხედაპირიც ფორიანი აქეს.
შემდეგ სინტურიითა შეღებული
ქვებმა შეიწოვა წითელი ფერი
და მიიღო ის არაჩვეულებრივი
სახე, რაც მას დღეს აქეს. ყვე-
ლანაირად შემკული იშხანის“.
და, მაინც საოცრად სხვა
მადლია ხანძიაში.
ხანძიის საფანე დიდ არქი-

ელილი საბე-დისწერო დაბ-
ნეულობა. ხომ არ ვგვაგარო
წოფრული ცნობიერების და-
კარგვის ზღვარზე?

- ეს ჩვენ არ გვემუქრება.
ეს გამოირიცხებოდა ჩვენს სა-
ნამდევლოში. ჩვენი სულიერი
მთხოვნადობებით ყოველივეს
მოწინავე ერი ვიყავით მსოფ-
ლიოში. მაგრამ თუ იმას დეხი
არ აუწყვეთ, რაც წამყვანია
დღეს მთელ მსოფლიოში, ჩა-
მოვრჩებით აღარაფერი დაბრ-
ბა. მოუხედავად ამისა, ჩვენ, უნ-
და გაუბღლით ყოველგვარ და-
წოლას იბატომ, რომ ეს ყველა
იმკროული ქვეყნის ამოცანა
და პიზიცია იყო და არას. ჩვენ
კიდევ არ გვაქვს მთელი სიფრ-
ბე-სიგანით გააზრებული ილია
ჭაჭაჭაქე ის ყველა სატყუასა
და ფრაზაში ჭერეტდა. საით
უნდა წასულიყო ქართული გენი
და ქართული გზა.

ყოველივეს გამოძნდება ეი-
ლაც, რომელიც წინ
აღუდგება ამ ყვე-
ლაფერს.

- როდის ბატონო
ვალერი, როცა
ილიასა და ვაჟას
ამოიღებენ ქართული
ცნობიერებიდან?

- ქართველი არ
დაუშვებს ამას. არ
არსებობს საქართვე-
ლოში, რომ ქართულ
სკოლაში არ
ისწავლებებოდეს
-ვეფხისტყაოსანი".
ეჭა და ილია, გურა-
მიშვილი... ეს წარ-

მოუდგენელია და შეუძლებელია.
მდინარეს აქვს თვითგამწმენ-
ლის უნარი. მოუხედავად ამისა
საბინძურისა და უბედურებისა,
რაც მასში ჩადის, ის მაინც
იწმინდება. ასეთი უნარი გვაქვს
ჩვენც - ყოველივეს თავის გა-
დარჩენისა და თვითგამწმენდის,
ყოველი სახელის, რაც შემო-
დის, გადახარშვის, ჩვენს კვალ-
ზე მორგების და ჩვენი ხატითა
და ვერით სიარულის.

ცოტაა დედამაწაზე ვრი, რომ
მელსაც ოცდაექვსეუკუნოვანი
სახელმწიფოებრიობის ისტორია
ქონდეს. ჩვენ სულ ბრძოლასა
და განახლებაში ვართ. ერთი
მთელი ციხე არას სადმე? რაც
შემოგვრჩა, ნახეთ, როგორია და
სრულქმნილი რომ შემოგვრჩე-
ნიდა, რაც კი შეგვრჩენია, მან
უფრო სხვაგვარად ვაწყობოლი
დღეს.

ბატონ ვალერის აღფრთოვა-
ნებასთან ერთად ტკივილიც
გამოხვევა ისტორიული სამხრეთ
საქართველოდან: "ღული მოგიკ-
ვდება, როგორ მიგდებულისა
უპატრონოდ არავინ არას გამ-
კითხავა. განადგურებულეში
მოვიდოდით ყოველ საღამოს
სასტუმროში. დგანან ზეზეუ-
ლად მარტოდმყოფები..."

**თითოგანგანონი პნარი
განავს ქართულიებს-**

- ბატონო ვალერი, ბუნებრი-
ვად ჩნდება კითხვა, რა ემუქრე-
ბა დღეს გლობალიზაციის
გზოქაში მყოფ ქართველ ცნო-
ბიერებას, რომელიც საუკუნეე-
ბის მანძილზე ყალიბდებოდა და
განამირობებოდა სწორედ ენით,
ისტორიით, რელიგიით, ტერატო-
რიით, ზნე-ჩვეულებებით... რა
არის დღეს - მწარე თრონია,
იმედდაკარგული კაცის სასო-
წარკვეთილება თუ შიშით გახ-

ტაო-კლარჯეთი
ხორცილიყვანული მონასტრის კარავალი

CATALOGUE OF TAO-KLARJETHI
ARCHITECTURAL MONUMENTS

ფრანკფურტის კავკასიოლოგიური კონფერენცია და მისი მნიშვნელობა კავკასიოლოგიისათვის

როგორც ფრანკფურტის წინასწარი შედეგად, 2003 წლის დეკემბერში გერმანიაში, ქალაქ ფრანკფურტში მატარდა კავკასიოლოგთა საერთაშორისო კონფერენცია. კონფერენციის მომზადებასა და ორგანიზებაში ცნობილი გერმანელი მეცნიერის - პროფესორ ოსტ ვაპერტის წვლილი განუზომელია. სწორედ ამ კაცის დამსახურებამ კონფერენციას მუშაობაში თითქმის ყველა ცნობილი ქართველოლოგისა და კავკასიოლოგის მონაწილეობა განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს ბატონი ოსტის დამოკიდებულება ახალგაზრდა ქართველი ლინგვისტებისადმი (და არა მხოლოდ ლინგვისტებისადმი) - მისი მხარდაჭერით, უკვე რამდენიმე წელია, სორბონელმა საერთაშორისო პროექტმა, რომელშიც ქართველ მეცნიერთა ძველ თაობასთან ერთად, ჩართულნი არიან ახალი და ნიუიორი კადრები.

გოდაფრონი ქართველი და უცხოელი კავკასიოლოგების რამდენიმე გამოხსენებებს ფრანკფურტის კონფერენციის თაობაზე

„მე ძალიან კმაყოფილი ვიყავი, რომ გერმანულენოვანი კავკასიოლოგების ცხრა შეხვედრის შემდეგ („Kaukasische Sprachprobleme“, ბონისა და ოდენსბურგის უნივერსიტეტებში რომ სიტარდი) პროფესორებმა ოსტ ვაპერტსა და მანანა თანდაშვალმა ასეთი გულდასმითა და მიზანშეწონილითი ფრანკფურტის კონფერენციას გავუყოფს ორგანიზება.

ამ შეხვედრების მიზანი თავიდანვე იყო არა მხოლოდ ადგილობრივი სპეკულაციების ურთიერთობა და მათი კავკასიოლოგიური კვლევის გახიზნება და გერმანულ ანალოგებს ამ პიკარა დარგის რეალ პირობებში, არამედ ასევე კავკასიულ ენათმეცნიერებთან შეგობრული და კონტრულული დიდიფერენციალური კავკასიურისა და გერმანულ ენათმეცნიერების ერთმანეთის მუდმივი შეწყობა და კონტრული სტრუქტურა, და ამ თვალსაზრისით ფრანკფურტის კონფერენციაც უაღრესად ხასიათიერი და საპირველადი იყო“.

OSKAR JORDAN

8069408 პორტრეტი (გერმანია)

„ყველა კავკასიოლოგმა მშვენივრად იცის, რომ განადგურების საფრთხე ბევრ პიკარა კავკასიურ ენას ემუქრება, ამიტომ, რაც უფრო ბევრი გაკეთდება იმისთვის, რომ არა-კავკასიოლოგებსაც ეს გაეიფოს, მით უკეთესია. შარბილია, ფრანკფურტში გამართული კონფერენციის დამსწრეთა ურთიერთობა კავკასიოლოგი იყო და, შესაბამისად, იქ წაკითხული მოხსენებების ურთიერთობის შინაარსი უკვე იყო მათთვის შედარებით კარგად ცნობილი, მაგრამ კონფერენციის შედეგად შეიძლება ყველაფერი მხარდაჭერა მოახდეს იქნეს მომავალი პროექტებისათვის, რომლებიც ახლ იმ ენასა და ამ ენებზე მთლიანად იქნება გამოადგენილი.“

OSKAR JORDAN

თანაც ხშირად ხდება, რომ კონფერენციების შედეგად დიდი მნიშვნელობა ეკავს დამსწრეთათვის საშუალების მიწოდება, რომ ისარგებლონ თავიანთი დროით ერთმანეთის გასაქცობად, ძველი ნაცნობობის განსაზღვრულად და ახალი შეკავშირების შესაქმნელად. სწორედ ამ თვალსაზრისით იყო ჩემთვის წარმატებული ფრანკფურტის კონფერენცია“.

8069408 პორტრეტი (რომი პარიზში)

„ურბანკეურტში 2003 წლის 12-14 დეკემბერს გამართული საერთაშორისო კონფერენცია დაიწყო. იქნება შეერთების უპირველესი მიზნად დაგეგმილი გერმანული მედიცინისა და სახორეკლო მედიცინის ოსტ გიპერტის (და ქართველი ენაშიმედიკოს-კავკასოლოგის პროფ. მანანა თანდაშვილის) დიდი წვლილი კონფერენციის ორგანიზებასა და, რაც მთავარია, ქართველი ენაშიმედიკოსებისადმი განსაკუთრებული ყურადღებისა და მხარხვედლობის გამიხივანში გარდა დიდი მხარხვედრო მხარდაჭერისა, რაც ბნი ოსტის ხაზობისა და ყურადღებაში გამიხივებოდა, აღსანიშნავია ის საქართველოში მხარე, რომელიც დღიდან წევრი სახელმისა გამოსი-აგებოდა ოფიციური სამსახური პარაზების შექმნაში. გულთავი მადლობის გარდა არაფერი ვუთქმის...

ერთი შეიძლება მოსხუბუბებს შორის გამართული შეხვედრები წევრი შეიძლება დახვედრებისა და ახრთა გახარების შესანიშნავი პარობა იყო, რაიც იმ დეკეახხლოვა ურთიხუთიან, რომ თითქმის ყოველდღიურადი მიწრთმეწრთა შეხვედრა; კი ვეძევა ახრთა გაცუდობისა და უახლესი სამედიცინო ინფორმაციების მიღება ხშირ იმის საწინდარია, რომ საკუთარ წევრში აღარ მიფიხარმეფიან და ვუბს აგუბიან თინამდღიურებისა

მოსამსახურე (სამართმელო)

„კონფერენციის უფლავე დიდი მნიშვნელობა, აღბათ, ის იყო, რომ კარგა ხნის შემდეგ ხეცადახის-ვა ქვევანში მიღეაქე კავკასიოლოგების თეშეწრთისა და ახრთა გახარების შეხიღებუბობა მიიღეეკე. ცხადია, შეგად მნიშვნელოვანია ენათა სეკრეტსე შეხვედობა, მათ შორის, ქართველი ენაშიმედიკოსის მის თაიხიუეუეუე საქართველოში საფრთხე არ გუწრება, შერათმ ეს მხოლოდ ერთი შეხვედრო, მერ მრამდ მწამს, რომ დიდი ხანის დედაც დრო, საქართველოში საფრთხეუბის მიკელოთი გადმობილის და დანერობული ბრბობა გამოსეკადის ენის თითქმისა გადმომკრატეუბების დროშით მიმდინარე ხაშიშ დანაკეიანების, სეგან არაიხის ესევედება, რომ ენა მერფიხიან რომ არის მისი-სეჩნებუბში კარგე მოთეკედეება დეკეევა, თემეც კი ვეძელას გეგტობს „აკეკობა“, „არსიდელობა“ და ა. შ.

მოსამსახურე (მოსამსახურე)

„მართლაც რომ მადლი დიხის სამედიცინო კონფერენცია სატარდა ურბანკეურტში, რომელშიც მონაწილეობის იღებდნენ როგორც დახვედრო ვერობელა, ამერიკელი თე იხრთადის წარმომადგენლები, ასევე, განსაკუთრებით სახეცახმეფია - სოლოდური წარმომადგენლობა საქართველოდან კონფერენცია ვებენებოდა ენობროე ხეცეკაციის კავკასიანში. ამ საკითხს ეხებოდა მოსხუბუბობა ურბანკეურტში, თემეცა იყო კლახიკური (ტრადიციული) დინევისტური პრბბდეუბების ანალიხი.

ამეგარ შეხვედრებს უდალხე მნიშვნელობა ენიჭება როგორც მედიცინოთა ურთიერთთანამშრომლობის თეუდესახრბისით, ასევე კავკასიოლოგიის განვითარებისთვის ფინანსური მხარდაჭერის მოპოებისთვის.

განსაკუთრებით მინდა გამოვეყო ამ შეხვედრის ორგანიზატორების - პროფესორების მანანა თანდაშვილისა და ოსტ გიპერტის წვლილი: იხიანი აქტიურად თინამშრომლობენ ვერობად, ამერიკელ და ქართველ კავკასიოლოგებთან, მათი დამისხუბუბება ძველ კოდეგებთან ურთიერთობის გადრამეფება ახალი მეგობრების შექმნა.

მოსამსახურე (სამართმელო)

კონფერენციის მნიშვნელობასა და ზოგადად კავკასიოლოგიის პრობლემებზე გვესაუბროს ფედოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, ფრანკურტის ვითვის სახელობის უნივერსიტეტის პროფესორი მანანა თაყაიშვილი.

აღმათ დღეა ის დრო, ედგამი გაცივრებოროს, რომ საქართველო არა მარტო გეოგრაფიული (ქრება, არამედ საქართველო, უპირველეს ყოვლისა, ის ხალხიადობაა, რომლის შიშველი, ისტორიული გამოცდილების გათვალისწინებასთან ერთად, მშვედობიანი თანაცხოვრების თანამედროვე, თვისებრივად ახალი ფორმების ძიებაში მდგომარეობს. საბჭოთა კავშირის არსებობის დროის ხელშეწყობად გაწინასწარებული ერთა მშვიდობიანი თანაარსებობა, მისი თანამედროვე ენობრივი პოლიტიკის სათვლით, მისზე მშვიდობრივად ერთა პოტენციალთა რესპუბლიკებს, რასაც კავკასიაში არსებული კონფლიქტები; ადასტურებს. ამ მხრივ არც საქართველო გამარკვლევი და უროვნული უპროცესობებისა და კონკურენციების მისობა გატარებული პოლიტიკა, განსაკუთრებით ქობრივი პოლიტიკა და მისი მისობა საქართველოს სახელმწიფო ენობათა, უდავოდ უნდა იქცეს ქართული სახელმწიფოებრივი პოლიტიკის უახლესი მიმდევარ პრობორტენტულ სფეროდ.

ამ კონტექსტში კარგად ნათქვამა ფრანკურტის კავკასიოლოგია სერთათობისი კონფერენცია, რომელიც 12-14 დეკემბერს საქარდა ვითვის სახელობის ფრანკურტის უნივერსიტეტში და არ საქობის მიმდევარ: "ქობრივი სიტუაცია საქართველოში" (სოციოდინტეგრაციკო ახალი) და "სოფრთხეში მყოფი ენები კავკასიაში".

ფრანკურტის კავკასიოლოგიური კონფერენციის მნიშვნელობა უდავოდ სცოდნება მეცნიერების მსოფლივ ერთი დარგის სფეროსა მის საქარებას თვითი მნიშვნელობის თვალსაზრისით რამდენიმე ასპექტი მკონდა, რომლებზეც დაქრბილებით მინდა შევწრბდე.

საპარლამენტო კომისიების კავკასიოლოგიის მნიშვნელობა

ფრანკურტის კავკასიოლოგიური კონფერენცია არსებობად ქართულ და უცხოელ კავკასიოლოგთა შეკრება გახლდათ და მეტივე წარმომადგენლობითი იყო: ქართველ მეცნიერთა (ე. ვოივალიაშვილი, ტ. ხობარდისი, კ. გაბუნია, მ. ბაბუხაია, მ. მარჯვალიძე, ე. დაქრბაშვილი, და აბულაძე) გარდა მის ესწრებოდა მსოფლიოში დღენდერობით მოღვაწე კავკასიოლოგთა უმეტესობა: გერმანიიდან - ე. ბოდენერი, ა. ვაიპერტი, მ. თიბი, ჰ. კომბი, ე. შულცი, ს. კენერი, დ. სტილი, რ. ვრახსახი,

ტ. ილერტი, ისრაილიდან - რ. ქრუკაშვილი, კ. დევიდოვიანი, ინგლისიდან - დ. რეიფილია, ვ. მ. შერტინგიანი, საერანდერიდან - ჰ. ურეფ, ამერკიდან - ა. პარისი, თურქეთიდან - კ. შინაიცი. ხამი დაბრებული საკონფერენციო დღე მეტივე ნაყოფიერი გამოხდოა მონაწილეებისათვის, რაც, უპირველეს ყოვლისა, კონფერენციის თემატურობით იყო განპირობებული.

სოციოდინტეგრაციკო საქობებზე მხედლობის, ცხადია, მხოლოდ ქობრივი ასპექტით ვერ შესთავარებლება, ვინაიდან იყო მეტივერად არის დაკავშირებული ენობოლოგიასთან, პოლიტიკასთან, კონფლიქტოლოგიასთან, დამუთარბებით, ახალი იყო ქართული მეცნიერი, იდეტ ტრბორენახთან და საქართველოში არსებული ქობრივი სიტუაცია მხოლოდ მეცნიერული კვლევის საგნის ასპექტში განიხილო ამ ტოკოლის ე-მედიაციების გარეშე, რომელიც ამ საქობებზე ფიქრისას თუ მხედლობის გვეხებლება ხელშე არდა, წყნ, მეცნიერებს, სწორდელი რომ ამაგარი (ობიექტური, საგნობრივი და მთოლოლოგიური) სწორი კვლევის წარმითო-თო მიტევისიხევა უპირველეს ყოვლისა, ამა-თოვე უნდა ითქვას რომ ფრანკურტის კავკასიოლოგია კონფერენციის ევლოა მონაწილეს მის-სერება, შადიდ სამეცნიერო დონისთან ერთად, კომპლექტურობითა და კონტექტულობით გამოარჩე-ოდა. ხამი დღის მანძილზე საკონფერენციო დარბაზში მამდინარეობად აბსოლუტურად იბიექტური, საგნობრივი და მეცნიერული მხედლობა თვის გარეშე.

უდავოდ საბეახამხელა იხ ფაქტი, რომ როგორც ქართულმა (ე. ვოივალიაშვილი, ტ. ხობარდისი, კ. გაბუნია, მ. ბაბუხაია, მ. მარჯვალიძე) ისე უცხოელმა (ე. შერტი) მომხმენებლებმა შებეგეს პირუტული პირუტულიდან ახადებება და საქობის არამეცნიერად, მეცნიერულ დონეზე განხილვა, ირევე მარე მამომხლურად (დიდიხედა პრობლემის იბიექტურად, მიტერბების გარეშე წარმოიფინია დიდიფის, კონსტრუქციული გუნდის ბიების მდგუ-ლიობის ფორზე შებეგება ითქვას, რომ ქართულ მეცნიერთა დონეულმა გამოხედამ ევროპულ კონფერენციულ ტემსობრივად მეცნიერულ დიდიფის სახე მისცა კონფერენციის და მისი წარმომადგენელი მეშობის ქეკოხხელად იქცა.

დიდიფე საკონფერენციო დარბაზის მდმივე გატრბეხდა, რაც კვლუარებში მამდინარე ხამი-ამითი პირად და კომუნიკაციკო ურთოერთობებში თისახა პროექტის იტერბებისა და კონფერენციის უმუთადი ორგანიზაციკობის სახელოთ მინდა უარმების მდლობა ეადევნებოთ კონფერენციის ევლოა მონაწილეს და განსაკუთრებით ქართულ დღედეკაციას ნაყოფიერი და ხამომეფის თანამშრომ-ლიობისათვის.

საქართველოს ბავშვთა ჯანდაცვის სამსახური

მთ. ვისაც საშუალება ჰქონდა, გერმანიის უნივერსიტეტებში მუშაობის, კარგად შეესწავლა, რამდენად ძვიდა სტუდენტების მოხელა ისეთი დარგისათვის, როგორცაა კავკასიოლოგია. სტუდენტობა უმრავლესობა პრაგმატულად უდგება საკითხს და კავკასიოლოგიას ძირითად დარგად იშუათად ირჩევიდ ამ უბრალო მიზეზის გამო, რომ ამ პროფესიონ გერმანიაში მუშაობის პერსპექტივა (საშუალო ადვოკატის პოზიის თვალსაზრისით) მეტად შესუფერულია.

სალოგადოებისათვის ადამიანს არ ექნება უანტრუხო, რომ ყველა ის ცნობილი გერმანელი მეცნიერია, ვინც წლების მანძილზე მუშაობდა და მუშაობს კავკასიოლოგიაში (კ. ა. შიშკოვი, კ. პოდვერი, ა. გაპტერტი, მ. თობი, კ. შუბლივი) არ იხდებოდა მისი ცხოვრება. არ ახდებოდა მათთვის სპეციალისტის მისვლათ, ანუ კავკასიოლოგიაში მუშაობა მათი პირადი მეცნიერული ინტერესია. კავკასიოლოგიაში ახდებოდა კადრების მომზადება გერმანიის მასშტაბით აქამდე მხოლოდ იქნის უნივერსიტეტში იყო შესაძლებელი და ამ საქმეს წლების მანძილზე დიდი მონაწილეთა ნაყოფიერად უძღვებოდა ბავარი პანტი ფერნისი.

გერმანიის კონსოლიკირ ცხოვრებაში მიმდინარე პროცესები სამწუხაროდ კავკასიოლოგიასაც შეეხო და მისი შეხვედრის არსებობა მძიმეში დაიყვანა.

კონსოლიკირ რეფორმა უზღვევს განათლების სისტემაში უპირველესად ყოველხისა „აქტივობა“ დარგებს შეეხოს, საერთო სურათით ასეთია მათთვის იყვანება არა მარტო საშტატო ერთეულები, არამედ მოვლი დარგებიც; კი, ამის ეზიტება ჰქონდა გახული პროფესორებისა და სხვა თანამშრომელთა ადგილები, რომლებსაც ავტომატურად აუქმებენ და ამ გზით ცდილობენ განათლებისათვის გამოყოფილ ნაბოუჯეტო რესურსებს „სავდომისა“. განათლების სისტემის ამგვარი რეფორმის ფორსზე ბავარი პანტი ფერნისის ჰქონდა გახული იქნის უნივერსიტეტში კავკასიოლოგიის გაუქმების ნიშნავს პრაქტიკულად და პირველი ნაბოუჯეტი იქნის უნივერსიტეტის რექტორატმა, რექტორის პროფ. მანის კეთილდღეობისთვის შეხვედრად. კვამ ნადავლია რადესაც კავკასიოლოგიას შეესუფერული სტუდენტებს იყო ციადურად ამტოვი დარგის შესახალი გაუქმების შესახებ.

ამ ფორსზე ფრანკფურტის კავკასიოლოგიური კონფერენციის ნატარებასა და მისში კავკასიოლოგიით დაინტერესებულ სტუდენტთა აქტიურ მონაწილეობას

უადრესად დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა გერმანიაში კავკასიოლოგიის შენარჩუნებისათვის. სამეცნიერო დარგისთვის სტატუსის გარდა ამ კონფერენციამ საგანმანათლებლო ფუნქციაც შეასრულა.

მედიცინის დარგებში საქართველოს სამედიცინო კონფერენციის და მისი მონაწილეების კონკრეტული შედეგები

წლების წინ დაწყებული თანამშრომლობა ფრანკფურტის უნივერსიტეტის პროფესორის, შუადრებითი ენათმეცნიერების ინსტიტუტის დირექტორის თობტი გაპტერტის მიერ ქართველ კოლეგებთან კვლავი ურთიერება. ეს გაპტერტის რიგითი მეთოხე პროფესორია, რომელხაც იგი ქართველ მეცნიერებთან კომპარაციით ასორცილებს და ამ თანამშრომლობის ერთგვარ დოკუმენტს უარჩუნებს წარმოადგენს.

პირველი ერთობლივი პროექტი „არმაზი“ მისხად

ისახიდა კავკასიური ენებისა და კულტურების ელექტრონულ დოკუმენტაციის ელექტრონული რესურსების შექმნის ხასიათ.

შეყოფი ერთობლივი პროექტი, რომელიც ი. გაპტერტის ინიციატივით განხორციელდა. გახლდათ „ელენიტი“ (<http://titus.kidg1.uni-frankfurt.de/elenig/ocling.htm>). ეს პროექტი ხამ სამეცნიერო უაფუის აერთიანებს და მისხად ისახავს საქართველოში არსებული საერთოებში შეყოფი კავკასიური ენების ელექტრონულ დოკუმენტაციის.

სამსოღური იყო, რომ შესახ პროექტის დიფინანსების შესახებ შეეცდებინება გახული წლის 12 დეკემბერს, სწორედ ფრანკფურტის კონფერენციის დაწყების წინ მოხდოდა პროექტი – კავკასიური წარმოშობის პედიოგენეტიკა – მისხად ისახავს უარ კიდევ „არმაზი“ ფარგლებში დაწყებული სამუშაოს, მისხად მისახე ბავარი ხახა ადვოკატის მიერ აღმოცენილი აღბანური პედიოგენეტიკისა და სხვა, კავკასიური წარმოშობის (მთი შობის ენის

ქართული ხელსაწერის) პედაგოგიკის ტიპის თანამედროვე ტექნიკური საშუალებებით დამუშავებს.

ამდინდ, პოლი წლებში ი. კუპრტის მიღწევებმა კავკასიოლოგიკაში მხოლოდ მისი თეორიული სამართებით არ ამოწურება და უმეტესად ერთობლივი პროექტების ორგანიზებაში შედარებით, რაც საშუალებას აძლევს ქართველ მეცნიერთა ახალგაზრდა თაობებს აქვე რად წავროს საერთა-შორისი სამეცნიერო კონტაქტებში. 1999 წლიდან დადგულ იქნა მეცნიერმა ეთარა სტავრობა ფრანკოფონიის უნივერსიტეტში დასახლებული ერთობლივი პროექტის ფარგლებში, სამი ბუნებრივი, ყოველგვარებისა და დაადის სტიპენდიანტი მუშაობდა თქვების მინიმალზე ეკუტრტანს ერთად. ამკამდ ორი ქართველი დოქტორანტი (ირინა ცინკაძე დედა სამუშაო) ამზადებს დისერტაციას მისი ხელმძღვანელობით. შეიძლება თამამდ ითქვას, რომ ი. კუპრტის სახით ახალგაზრდა სამეცნიერო კადრების მოწადებისა და მხარდაჭერის თვალსაზრისით სამდელი ელემენტარული და არანეკულებური კოლეკცია გვაქვს.

მეცნიერული თანამშრომლობა

ფრანკოფონიის კონფერენციულ ხელისკეხილდ წარმოდგენილი თქმა „ერთობრივი სიკუცია საქართველოში (სოციოლინგვისტური ანალიზი)“, რომელიც სამწლიანი სამეცნიერო პროექტის სახით ჩამოვიდობდა, არსებითად განსხვავდება წინა სამი პროექტისაგან. პროექტის მიმშენებლობა არ შემოფარდება მხოლოდ დინკვისტური შედეგებით. ამ პროექტის გამოსარტყლებით მოდებული სამეცნიერო კვლევითი შედეგები, კერძოდ, რეალური ენო-

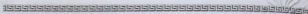
ბრივი სიკუცეის აღწერა საქართველოში, ერთხელ უმცროსობათა და უნიკური უკუნიშების შიდა მიგრაციები დინამიკაში და თანამდგევი ენობრივი კონტაქტები და მათი ერთობრივად აღწერა, ხელს შეუწევს საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოკიდებულების შემუშავების სწორი ენობრივი პოლიტიკის დაცემაში. კონფლიქტების პროცნობირებასა და მათ თავიდან აცილებებაში, აქ მინდა დეფინირული ფრანკოფონიის კონფერენციის მიმშენებლობაზე საუბარი და შედეგების სახით მინდა ვთქვა ამ კონფერენციამ ქართველ და ევროპულ კავკასიოლოგიკო კონსტრუქციულ დიალოგს დადგო სათავე მის წარმატებით ნატირებას არსებითი მიმშენებლობა აქონდა გერმანიაში კავკასიოლოგიის მიმშენებლობისა და აქტუალურების თვალსაზრისით, ამ კონფერენციის შედეგად შემუშავებული ახალი პროექტის შედეგები საქართველოს პოლიტიკური ცხოვრების ფონზე არსებითი მიმშენებლობაზე იქნეს მან უნდა მოამზადოს მეცნიერული სიკუცეული საქართველოში ერთობრივი პოლიტიკის სწორი წარმართება და ენობრივი თანარსების დაცემათათვის კონტეტუალურ დინკვს.

სახლი წიგნში

კვრობისა და ამერიკის საღსეზი

გახსულ წელს გამოქვეყნდა უშანბ სახლთხუცნიშვილის წიგნი „გბარტეკასური დექსიკონი“. ამ მნიშვნელოვანი გამოცემის თაობაზე, ცხადია, ითქმება სათქმელი. ჩვენ ამჯერად საჭაშნიკოდ მკითხველს ვთავაზობთ წიგნში შეტანილ რამდენიმე ხალხურ საბავშვო თამაშობათა აღწერას-განმარტებას.

კოჭური და კოჭობანა

კოჭური-ი მუშტისოდენა მრგვალი ქვა, რამელსაც ბავშვები ხათამისოდ იყენებენ. „წამი-ილე ბიჭო, ეს ქვა, კოჭურით გამოგვადგება.“ კოჭურხელი-ი საბავშვო თამაშთა ერთგვარია. ბრტყელ ქვაზე მუშტისოდენა მრგვალი ქვა - კოჭური დებს, რომელსაც მცველი პეაგს სხეუ-ბი (რამდენობას მნიშვნელობა არ აქვს) სადას (ბრტყელ ქვას) გარკვეული მანძილიდან ესერი-ან კოჭურს, რათა ქვიდან გადაადგონ, თუ შიარ-ტყეს და ქვიდან გადაადგეს, მცველმა მადევე უნდა დაღოს თავის ადგელას და ნახინდ ქვახაც (სადას) უნდა უდარაჯოს, თუ პატრონი-მა მოასწრო ადგება, უფლება აქვს, ხელახლა ესროლოს კოჭურს მცველმა თუ „თავდა-მ-სხმელი“ დაიჭირა, ახლა ის გახდება კოჭურის მცველი, თუთონ კი, თავდამისხმელი ანუ საღის მსროლელი და ა. შ. თამაში დიდხან ვრსულ-დება.

კოჭობანა კოჭაობა, საბავშვო თამაშია. **მოწოლი**-ი ჭიდაობის იღეთია. „მოწოლი ერთ-ერთი ხერხია ჭიდაობისა, ბავშვობაში ვიყენებ-დით ხელმე, ვინც ამ ხერხს იყენებდა, მოუ-ლოდნელათ ზურგზე გავკებოდა, თრევი ხელი მაგრათ პქონდა ნაჭიდელი მუკაქის მსრებში, აიწვედა ხელდით, ზევიდან გადაიბრებდა და ბეჭებზე ვაშხლართავდა მოწინააღმდეგეთ. ეს ხერი ძირელი გამოადგება, ქართულ ჭიდაო-ბაში ეს ვერ გამოიყენებს კაცო. შენ თუ ზურგ-ზე დავიქო, ეს უნდა წაგებაში წაგეთვლება და რაღა აზრი აქ, მეტოქეთ რთვორ წააქვევ ბავშ-ვობაშიც, მახსომს, უნა შეუთანხმებულებეთით, გვეხმარა თუ არა ეს იღეთია.“

შლაკოჭებობა საბავშვო (ბიჭების) თამაშთა ერთგვარია. ორნი (ან ორ-ორნი) თამაშობენ, ქვა-ზე დადებენ კოჭურს (მრგვალ პატარა ქვას) და განსაზღვრული მანძილიდან ესერიან სადაქვას. ვინც მოარტყამს და კოჭურს გადაადგობებს, გამარჯვებულად ის ითვლება. დამარჯვებული ვალდებულია გამარჯვებული ზურგზე აიკიდოს და წინასწარ დათქმულ ადგილამდე მიიყვანოს.

სამბადისობა საბავშვო თამაშთა ერთგვა-

რი. ექვის ბავშვი თამაშობს ერთდროულად, სამსამად ვაე-ოფიან (ერთმანეთს ამორინებენ) და კენჭს გამოიღებენ, ვისაც კენჭი შეხვდება, ის სამეული იქებს თამაში. თინი კი, ვისაც კენჭი არ შეხვდებათ, წელში მოსრიდები თავეებს ერთმანეთს მოადებენ ანუ ზურგით სამ ბაღისში გააკეთებენ, მორე სამეულის წვერები გამოქანდებიან და წელში მოსრიდ სამეუდეს ზურგზე შეასხდებიან, თუ სამეუე ვერ მოახერხებს შეჯდომას ან რომე-დიმე ჩამოვარდება (გარკვეულ, წინასწარ დათქმულ თელამდე), წაგებად ჩაეთვლებათ და ახლა თინი გააკეთებენ სამ ბაღისში და მორე სამეუდის წვერები შეაბრებიან ზურგზე.

სამბა (იგივე სამბასი) საბავშვო თამაშის დაწვების წინ გათედისას ხახხარი სიტყვია, მნიშვნელობა უცნობია: „ატკო, ბატკო, სამბასი, სამბას იქით ვითანგო, თანგი, თუნგი, მხიარუ-ლი, ვარდაიღესი ქს.“

ბრუხო-ბრუხო ერთგვარი საბავშვო თამა-შია. ხუდ ცოტა სამი ბავშვი მინც უნდა მონ-აქილუობდეს, ქედებს ამობარუნებენ, ერთი მოთამაშე კენჭს აისხრის მადლა და ეს ქედშიც წავარდება - თამაშს ის იწყებს, ქუ-დებს ისევე გადმოაბრუნებენ, თამაშის დამწყები კენჭს მუშტში დამალავს და ვეველა ქედში შეყოფს ხელს, თან გათხისის „ბრუხო-ბრუხო“ ერთ-ერთი ქედის ქვეშ ამოდებს კენჭს, მაგრამ თამაში ანუ „ბრუხო-ბრუხო“ მახისის ისევე აბრუნებებს, რათა შეინდოს ის ადგილი, სადაც კენჭი დარეოა. შეუვლება ეს კენჭი აიღოს და ახლა სხვაგან გადაიტანოს, ამოცნობის უფლე-ბა მის მარჯვენა მუდამ მოთამაშეს ეძლევა თუ ამოიცნო, ქელა მის ეწერება და თამაშს ის აგრძელებს, თუ ვერ ამოიცნო, თუთონ დამ-წვეებს უნდა ახწოს ის ქელა, სადაც კენჭი დამოლა და ქელაც დაეწერება, თუ მოხდა ისე-რომე ევრც მან ამოიცნო, თამაშის უფლებას კარგავს და თანაც ვეველა დაგროვილი ქელა ჩამოქტრება. ნოლიდან იწყებს თამაში, თუ ამოიცნო, თამაშს აგრძელებს და ახლა შეზ-ვამის მოთამაშის ჯერია ამოცნობა და ა. შ. თამადე ქელა უნდა დაეგროვის თითოეულში

მოთამაშე უნც წინასწარ დათქმულ ქულისათა რაოდენობას დააგროვებს, თავის ქუდს აიღებს, დანარჩენ ქუდებს ამოატრიალებს და კენჭს აყვებს. ვინ ქუდშიც წაგარდებია, დარჩენილ მოთამაშეებში ის იქნება დამწყები. ვინც ქუდებს ვერ დააგროვებს, წაგებულად ის თითქმის დამარცხებული ვარაუდდება. პირველ-მეორე ადგილზე გასულები პირისპირ დასხდებიან. ერთიც და მეორეც მარცხენა ფეხებს მიწაზე გაქმნივენ, მარჯვენა ფეხებს კი მაღლა ასწვენენ და გატიმულ ფეხებთან ერთგვარ გახაზრობს გააკეთებენ, ხადაც დაჯარიმებული უნდა გაძვრეს გაპრობისას ერთმეორის მაღლა აწეული ფეხი ხელთ უჭირავთ და რაც ძალი და დონე აქვთ, დაბლა ვწევან. ამ პროცესს „გაჭინთვა“ ქვია. დამარცხებული თუ ღონიერი არ არი, არც ისე ადვილია ამ ხერხულში გაპრობა. წაგებულს ზოგჯერ ისე „გაჭინთავენ“, რომ სუნთქვაც კი ვერება. თურცა ჯარობა შეიძლება სხვა უფრო იოლიც იყოს. ეს შეთანხმებაა.

თქვენს სახლშია თუ...

გამკაპსუმი ღუმისი

ჭეშმისხლა ერთგვარი საბავშვო თამაშია. ნიშნულ ადგილას ქეხს დადებენ და შორი მანძილიდან საღაქქას იხვრიან მისკენ, საღაქქა კი ხადაც გაივრდება, აქვანი მინიშნულ ჭეშმულ ასომივენ ფეხის ტერფებით. ვინი ქეჯც ახლო აღმოჩნდება, გამარჯვებულად ის თითქმის დამარცხებული იმას შეასრულებს, რაზეც წინასწარ შეთანხმდებიან.

დროშისმოტაცება, დროშისმოტაცება საბავშვო თამაშია ერთგვარი. ბავშვები თანაბრად გათოფიან (რაც მეტნიშქებიან, მით უკეთესია) მინდორზე სახსკაიედებენ, რაც სახლურად ითვლება. ორივე მხარეს, გარკვეულ მანძილზე დროშებს დაურჭობენ (ჯოსზე ნაჭურს ან ცხვირსახოცს დაამატებენ) და მკველებს დაუეჩნებენ. სახლვარზე დამწკრივებიან და ცდილობენ „პტროს“ ტერატირიაზე შეჭრენ და დროშა მოიტაცონ. ვინც უწინ მოიტაცებს დროშას და თავის მხარეს გადმოიტანს, გამარჯვებულად ის თითქმის „პტროს“ ტერატირიაზე შეჭრისას შეიძლება სახლურის დამარჯვებულად ითვლებს.

ღვეუო შეიპტროს, ტყვედ ჩაიფდონ. აბალებს გარკვეულ წრეში ჩააყენებენ, სახლვრიდან შორს და მკველებს დაუეჩნებენ, გაქცევა რომ ვერ შეძლონ. მოწინააღმდეგე ცდილობს, რაგორმე გამოსინახოს ტყვეები, ამიტომ ყველაზე ძლიერ, კუნთმავარ ბიჭებს აგზავნიან მათ ამოხახსნელად. თამაშში ბიჭებთან ერთად გოგონებიც მონაწილეობენ.

დროშისმოტაცება ის. დროშისმოტაცება

ხეხელაჯარიმდები ერთგვარი სსორტული თამაშია. ჯარიმდების ერთერთი სახეობა ახალგაზრდები (კეპები) არქივანის შედეგად შეაწახე გათოფიან, ხათყიდავს არა აქვს მწიშენელობა, იფინდ ორივე ჯგუფში თანაბარი რაოდენობა უნდა იყოს. კენჭს ერთან შიდაც კენჭი შეხედება. ის ჯგუფი იწვებს თამაშში. მეორე ჯგუფი წრეზე დგება. მოთამაშეები ერთმანეთს მხრებზე აწეობენ ხელებს. მხოლოდ ერთი მონაწილეა წრის გარეთ, რომელსაც წვეთი გადამებული ქამრები უჭირავს და წრის გარშემო ტრიალებს. იცავს მოთამაშეებს, გადამებული ქამრების მეორე წვერი ერთერთ მოთამაშესეა დამაგრებული. თავისუფალი ჯგუფის წვერები ცდილობენ, წრეს მიუახლოვდნენ და რომელიმე მოთამაშეს სურგზე შეახტენ. თუ მკველი წამოიწია და ფეხი წამოატრევა წელს ქვემოთ, თავისუფალ ჯგუფს დამარცხებდა ითვლება და ახლა ეს ჯგუფი დგება წრედ. თუ რომელიმე კარგად ვერ ხის სურგზე შეუძლია ჩამოხტეს და სწრაფადვე შეახტეს ან იმას ვისაც სურგზე უჯდა. ან მის ჯვრდზე მეოფს, ოღონდ მკველმა არ უნდა მოესწროს და როცა იგი მიწაზე დგას, ფეხი არ წამოატრევას და არ ნატრას. მკველს ფეხის წამოატრევა და ნატრა მაშინაც შეუძლია, თუ სურგზე მდგომი უწინოდ არის ჩამოკონწიალურ ბული და მისი ფეხი მიწას იდნავ არის აჯილდურებული. თამაში დიდხანს ვრძელდება, რა თქმა უნდა. ყველაზე დიდი ჯაფა მკველს ადგას. ამიტომაც მკველად ყველაზე სწრაფ და თანაც მაღალ ახალგაზრდაც ირჩევენ.

ჩვენს ქვეყანას ხელ სხვა ფაფურაკი სდევს. ჩვენებური დღეინდელი დღე სულ სხვისი თხოვლობის ამტომ ხვეწი ღებრალბა სულ სხვა რამესდ უნდა მივცეთ ეს სხვა რამეა ჩვენი დაცემული ვნაობის აღდგენა. უნებურ დაუცვება რომ ვე ფაფურაკი მოსალოდნელი და დღესაც თავიდან არ ავკრძობთა. ვე ცხადზე ცხადია. — ასე წუხდა საქართველოს ანანა-შივეი სულთ. დღეი დღეა ჭაჭეაძეებ შე-19 საუკუნის საქართველოს რეალობის შესახებ. წინასწარ-მეტყველებად ვთვლება. რადგან დაცემული ვნაობის აღდგენისათვის სრულზე შემკვდარობით მივღეს ილღას შემკვდარობა თათბრებზე ამ პროცესის იყო და არის ქართული ვნის უდადეგი სუ-ლა, რადგან ვნის ისტორიული მესხიერება სწორედ ვნის ღებრალბებშია განხვეული. შემხიხვევითი არ იყო, რომ დღემს ჰედაგოგმა ა ვრე-ბაშვილმა ქართული ვნის აბურელი ვრთქებისა უწოდა ილღას კი მტკიცედ სწამდა არსებითი ნიშნის ვრთქებისა. მისი სული და გული ჯაა.

მოკვდა ვნა კვდება ხაღხიკორ. — შეინაშავდა დღეი ჰედაგოგა უნაშკა.

ქნა ცოცხალი არგანისმა; ის იხრდება ვნის ზრდასთან ერთად და თავის შრებში სათიოდ იბა-ხავს ვრთქულ საგანძურს ქანაშექ დღეს ვნის საკო-ცხლის ხანგრძლივობის საუკუნელო. ამტომ ნებისმი-ერი ნაშრომი, რომელიც ქართულ ვნის შექება, მკო-ხელო, სასოგადობის განსაკუთრებული ვრთქების ხელშეწყობა მსგევა ვნ ვნის, ისინი ერთი ქართველები. სად იკარგება ჩვენი ვნის ისტორია, ისტორიული თანარსებობა ვნისთან გვერდუნა დმქრომა, როგორც იყო ის გზა, რომელიც ქართულმა ვნამ გამოიარა — აი, კოხიხება, რომლებსაც შეხანაშავად უსახულებს პროფ. გ. ბურჭულაძის ჩვენს -შეჯის თუი შენ. წიგნის სათაურად გამოტანილი ცნობილი ანტიკური სიტრთე -შეჯის თუი შენ? კიდევ ერთხელ გვრბობებს ვრთქულ დროუბლებთან სათაყვისაგენ, რომელია თუი და თუი მთავალსაკუთრების ქართული ჯაა.

პროფ. გ. ბურჭულაძე ჩვენის განხილვობაში იღებ-და მონაწილეობის რადიოგადაცემებში — ქნა შექველი და კურთხეული, რომელიც იბერულ-კავკასიური ქნაია ისტორიისა თუ იბერულ-კავკასიური საქნა-შექნერო სკოლის ხამოქადიების არაერთი საკანთი გააშუქა წიგნში სწორედ ეს რადიო-დალოგებმა შეე-ლია, რომლებიც გნადავსა შეუიონ და დღეს ხელი გუქებს წიგნი, რომლებსაც მისი ხანდაღებუ გამოაქეს ფართო მკითხველი სასოგადობებისათვის დღესელ უცნობი არაერთი საბტრქოესო დეგალი იბერულ-კავ-ასიური საქნამექნერო სკოლის სათაყვისთან მდგარ ქართულ მექნეროთა მთავარქობის შესახებ. წიგნის ავტორის დღე მარწვეად უნდა ჩათვადლოს ის ფრტეტი,

რომ მოუხედავად რადიოგადაცემის ფრმაქისი, ხარხოებისა, რადიო, ტევიდი მხავე... ეს მთვე პოპულარულ ქნაზე დლოიკურად მქწოვება სკო-ხელოს ავტორი გეამბობის საუბარ-დალოგე მრ-ვაღწანბავა გამოკუთვდა ტევიდის ანტიარად ხამ-ვალობებში დღეიდა მ-ნი თანსის (ცნობილი მქწრადი და ქერნალისტი ი ხმღაძე — დმ) დამასოკრება და მოუხედავად ამბობს. მან არ იტყვა თანავტორობა — წმბდა მექნეროული საკითხის მისი მთავრ ხვეწი პოპტეკციაში საღებავდ შედისო. მდგარ დალოგე მომც შედგა. იგი სამღველი საუბარი გახლდათ ირ ქნამექნერო-კავკასიოლოგის შორის და საუბარი.

წიგნში საბტრქოესი მი-ღალია მიწოდებული იბე-რულ-კავკასიური ქნაია შექწავლის პირველი ნამ-იჯების შესახებ მთათიხე-ლია, რომ ამბეი შესაძლებლობა შეუქნა

რეზა გილაძე
საინტერესო წიგნი

მხოლოდ იბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დარბების შემდეგ ამ უკანასკნელის იუ ვაეხანაშუღის განცხადებითა, თვის მისხად და მიუადლებად გარდა კავკასიური ქნებისა, კლდტურის შესრავლაც კმრბად დასახული, როგორც წიგნის ავტორი შეხანაშავს ამ უნაშქნელდუნესო საქმის სათაყვისთან ეხვადეი იუ შანისეს არს საქობებისა ნ ვანაშას გ თოიურობის ეს ბუმბერაზი მექნერების ვერ ათავის ქნადენს უუნ-დაბტურ გამოკვლევების ამ ქნაია მექნეროული კლ-ევის სუფრობა ამ ექმადიკობების შედგავდ დიგრო-ული მხავედა სერათხელ მექნეროულ წინამეტყველებს ქნადა საქართველოს ისტორიის კვლევებისთვის, რახელ დღეი მნიშვნელობის ანუქნდა იუ ვაეხანაშუღე ეს იყო მისი იბერულ-კავკასიური ქნების მკვლევართა პრ-ველი ბრთვი ხვეწინა კავკასიოლოგია შექველი თათ-ბების ვრთ-ქნაია წარმომადგენელი იყოი წიგნის ავტორი ბრბინებდა.

გ. ბურჭულაძის წიგნი მხოლოდ წარსულზე არ გეამბობის მისში ვრთვერთი მოკლე ანგარიშია წარ-მოღვენილი იბერულ-კავკასიური ქნებზე საბტრქოესი კვლევების შედეგების შესახებ, რომელიც დღეს მოიცავს 50-მდე ქნის მიღან გრამატკულ ანალიზს. ასევე რამქნებზე ათეული მონორგრაფიული სახის გამოკ-ვლევის იბერულ-კავკასიური ქნამექნერების აბტუ-დლორ საკითხებზე.

იბერულ-კავკასიური ქნამექნერების ხამოვადიბე-ბის ისტორიამ მექნერების ამ დარბის სათაყვისთან მდგარ მექნეროთა მოქალაქეობითი ვნობის მთავლი-ობის შემოგებანა, რომელიც დღეი სამყარა აქვდის მკითხველს პროფ. გ. ბურჭულაძის ამ თეოდასწრისი განსაკუთრებით საბტრქოესი ცნობილი დესკრქია, რი-მელიც ნ მარის ადგილური თეოობის წინადაშლზე იუ მისმარაული 1949 წელს საბჭოთა კავშირის მექნ-ეროთა აკადემიის პრეზიდიუმს თავის საგანგებო

ხელმოწე განუხლებს ექსპორტირების უზრუნველს
არსებული მდგომარეობა და მოვლია საინალი დღე-
ქნულშია აკად 6 მარხ ახალი მოძღვრება მიმდევლ
იქნეს კრამდური მატერიალისტური მარქსისტულ თეო-
რადი დანაშრნი სხვა კა თუ არ ვინახსება მას
გადაჭრთა იქნეს უკუდღებულ. არს ჩიჭებები კ ამ
თეორიას ვერ კარგვ 1940 წელს საოცარი შემსარავ
ანტიკორიზმი უწოდ

საკითხის დაკავშირებით, მიტანდება მისედა უარყოფი-
ტულ და ეტრუსკულ ქების მიმართებაში ცალკეულ
დღესიკურ ჟოიულთა თანხვედრამ ამ ქების
იბერიულ-კავკასიურ ქების სივრცითა უკვე მდგარი
ქნის ერთგვარი გასაღების უფუქლოც კ დაკვირა
ქნობდება რომ საქართველოს ექსპანსიის ქარი-
ველია მისარი იტერული ძველიდანვე თუ ეს იტ-
ერული უფრო აზრდება რადგანც ბასკური გარკვეული
ინდიფერენტული ქებითა არც ერთ მიდრის არ ქა-
თესდება პროც გ ბურჟუაზიის წინაშე ძაღსუ დეც-
აღუწდება მიამრობელი ამ მქერწრული კლასი-
ციების შესახებ რომელიც ქართული და ბასკური
ქების ურთიერთმიმართების საკითხებს სწავლობდა

დღეს მქერწრებს თავის თავში იმეო უღმდეგს
ძალი და მოუხდავად სანახელი იფულოლოური სე-
რისა ქართული ქაიმიქერწრება გარკეთარების სწო-
რი მიმართულებით წარებნა მისი სადასკრითი წარ-
დალი რომელიც 6 მარხ წინააღმდეგ თუ მიმართული
სტადინს ირეკერ წარკობაეს.

დავი მქერწრები მომადე კლ-
რების სწავლენებ არა მიხლოდ კლდე-
თფიკური სპეკილისტებდა არსებ
პარველ რეჟი. ქვემოთ მოქალაქე-
ებდა სამოქმედობი მანდა შექმნილი
ის ფუქტი რომ არს მიჭებების აღხ-
რადლია შორის თუთა წინაის ატ-
ტრამა პროც გ ბურჟუაზიამ კრამ-
დურამ პარველმა გერტრეა შავალი
მოქალაქობირე შედენის მკადამა
80-90-თან წლებში რადევიც ქონბ-
და რეჟი ქაიმიქერწრების მიმადენ
თუ გაეპიშეულის დისკრედიტაციის
მკდელობას ქონბდა აფეკლა მის
საკმაოდ ატიქმქერწრულად სწო-
რულ წინაის ატრამს უახსოა
რომელიც მოგვანებით დაიბეჭდა
თმცა ამის შესახებ სტუდენტების ბატონი გენადის
დამტყობინებ უკვე ბერნი რამ ვკოლით

ამის შესახებ სურბათა გ ბურჟუა-
ზიის სტატეაში ბასკური ქა და
ბასკურ-კავკასიური პიპოთეზა-
სისადა მოწოდებულა როგორც
ფუქიოლი ასევე ქართულ მქერწრის
შრომებდა

წარმოდგენილი მდიდარი
საქციური მასადა უღმდეგის
გაქილქის პროც გ ბურჟუაზიის
წინაი იბერიულ-კავკასიური
საქმიმიქერწრი სკოლის ერთგვარი
მკერე მკეთე უწოდლია რომელიც
ცოტახალი ენოლოგი ხოდა გავი
წარბუღლს და თანამდროიობას
შორის მტერიკური ხაზბინე შეუწინ
თავი შემო რომელიც წინაის სათა-
რად აქეს გამტინადლი დღესაც გან-
საკვირებით აქტუალურია ერთეულ

წინაში მოცემულა იბერიულ — კავკასიური
ქების სოგადი დახასიათება ასევე ქობირე მასადა
იბერიულ-კავკასიური ქებისაგან რომელია შედარების
საფუძველზე წინაის ატრამი მოთითების ამ ქების
სივრცის მოღმდრებზე კრბოდ. სახეებია მკვეთრი
თანხმობების სპეკიურკობა ცალკეულ შემთხვევაში
ბერტების ცდლა ახად ფრთხილა განქა სახელური და
სწორი ფუქების გაუდოფერტიკრებულბა იბერიულ-
კავკასიურ ქების ენ და რა სესხობილოლოური
კლასების დაბრთხობება აფაინსისა და სერვის
გრანსტიკულ კლასებდა დიფორა და სხვ საინტერესოა
ასევე პროც გ ბურჟუაზიის თეოდასწრითი ქარი
ფუქების დაკავშირებითა რომელიც მკდედრის
დასკრითი საფრთქარეფორმა

ფასიულობათა დედადაკიას პროცესში
გლობალიზაციის საფრთხის წინაშე წინა მკითხველს
კრბოდ კადვე საფუქტებს თუ ენ ერთი ქართველბი
ხად იკარებნა ბერნი ერთეულ ფასივები ისტორიულ
ქარტეხილებს გამოვიღებნ კრბს როგორც რღვესებით
მიტანს დღემდე თავის ერთეული თეამყოფლობა
რომლის გადამტინებისათვის სრუტეა თითოეული ჩვენ-
ბის მამულიშობლური ვლსა

წინა საინტერესოა მკითხველია ფართო წინასი-
ის ამ დედ დახმრებას გაუწევს როგორც
ფილოლოგიის ასევე ისტორიის სპეკილობის სტუ-
ტებებს ატრამის მიართული დასკრითი იბერიულ-
კავკასიური ქათა ისტორიულ-შეფარებითი კლდეი არ
წარმოდგენს მილოდ თეამისანს — იფლებს და
დადგინოს ანბინსულ ქათა გრეტერკური სათესობა
იბერიულ-კავკასიურ ქათა შესწავლა უარკვეულხად
კავკასიის ხაღხია მის შორის ქართველი ქრის
სამღვლი მქერწრული ისტორიის დიდგნითაა
საკრანსებზე წინა დიფხმრება ასევე მომედ
გონადლისტებს რადგან მასში პროფილოლოგური
დინეზე სახეებში მიმკვლილათის სახეკერის მასა-
ის მიწოდების საშუალებებს

პროც გ ბურჟუაზიის წინაში საუბრათა იბერიულ-
კავკასიური ქების გრეტერკური სათესობის ასევე
გარე სათესობის შესახებაც კრბოდ ძველი წინა
ასიას და სოგ სხვა ქათა გრეტერკური უთიფართობის
შესახებ წინაში წარმოდგენილა არაქათა ქობილი
უცხოელი თუ ქართველი მქერწრის მიხასრება ამ

1973 წელს ქალბატონი ელენე მეტრეველი სამეცნიერო მივლინებით პარიზში იმყოფებოდა. 25 მარტს ხარების დღესასწაულზე ბ-ნმა კალე საღამამ იგი შინ მიიწვია და ორი ახალგაზრდა ევროპელი ქართველოლოგი - ბატონები მიშელ ეან ესბროკი და ბერნარ უტიე გააცნო. ქ-ნმა ელენემ ქართული ენის შესასწავლად და უძველეს ქართულ ხელნაწერებზე საიუზოდ ისინი თბილისში, ხელნაწერთა ინსტი-

მიშელ ვან ესბროკის გახსენება

ტუტში მოიწვია. მას შემდეგ ბ-ნი მიშელი ყოველწლიურად ჩამოდიოდა თბილისში, ხელნაწერებს ჩაქურკებდა, მოხსენებებს

კითხულობდა და ბევრს მოგზაურობდა. უამრავი მეგობარი შეიძინა, მიწელი საქართველოში დადილი პიონდა, აღარაფერს ვამბობ თბილისსზე სადაც თავს უკვე შინაურად გრძნობდა, მის ყოველ კუთხე-კუთხუღას იცნობდა. ნაძვრული წიგნის კუა იყო და ოუკი სადმე მიეგრძნულ ქუჩაზე წიგნის მღაღაი ეგულებოდა. მასაც სტუმრობდა ხოლმე მეგობრობდა ქართულ ბუკნისტეიან. საოცარი მელომანი იყო. შესანიშნავად უკრავდა ფორტეპიანოზე და როგორც კი ამის შემთხვევა მიეცემოდა, ხელიდან არ უშვებდა. მახსოვს რა ბედნიერი დაბრუნდა ბორჯომში ჩატარებული ერთ-ერთი კონცერტადან. სასტუმროს პოლში როიალი იფდა და სულ ვუკრავდით. საუბარში ხშირად ძველ ქართულ სიტყვებს გამოიყრევდა ხოლმე. რაც მის მეტყველებას განსაკუთრებულ ხიბლს სხებდა. ეს - აქ ევროპაში ჩასულ ქართულ მეცნიერებს კი პატრონად ევლინებოდა. ესმარებოდა, აკვლანებდა.

ბ-ნი მიშელი ევროპაში ძველი ქართული მწერლობის კვლევის მეურვე და დიდი გულშემატკივარი იყო. მან XX საუკუნის ცნობილი ევროპელი ქართველოლოგების საქმე მეტად ნაყოფიერად

გაგარბედა და ბ-ნი თელოუს ასეიფდას. შესწავლ მოწინების უნავერსატეტის აღმოსავლურა ქრების კათედრას თითქმის ორი ათეული წლის განმელობაში ხელმძღვანელებდა.

2000 წლის ზაფხულში მოწინებში კაცკასოლოგთა კოლოკიუმზე კიდევ ერთხელ შეეხვედა მას. კონფერენციის დამთავრების შემდეგ წაგვიყვანა მოგზაში - სოფ. აშოუში, სადაც მისი მასწავ-

ლებელი თელოუს ასეიფდას ჩეულებსამეტი, თავის ძველ ბაკარულ სახლში ატარებდა ზაფხულს როგორც ყოველიფის ბატონი ასეიფდას ახ-

ლაც დიდი ხაღისით დაგებედა სპარტკურასზე დაეყნებული ჩაით გაკეკმასპინძილდა. ფორტეპიც გადაკეული და შემდეგ იქვე ახლოს კაფეში სადილად დაგებატედა რა საინტერსო იყო ამ ორი, თავისი საქმისათვის თავდადებული შეუდარებელი კოლეგის საუბრის მოსმენა! როგორი თბელი გრძნობით ისხენებდნენ ისინი ბ-ნი აკაკი შანიძესთან. ივანე იმნაიშვილიან და საერთოდ ქართველ ენათმეცნიერებთან შეხვედრებს კიდევ

უნდოდა თბილისში ჩამოხველა. მაგრამ სამწუხაროდ, ასეიფდასათვის ეს უკანასკნელი ზაფხული აღმოძნდა. ბ-ნი მიშელი კი შარშან გაზაფხულზეც იყო თბილისში კაცკასოლოგთა სიმპოზიუმზე და კიდევ აბრებდა არაერთხელ სტუმრობას. ბევრი ჩანაიყუჩი დარჩა განუხორციელებელი. ბევრეფრ მოგვენატრება მისი პროფეული სიტყვა და ნათელი დიმილი.

ცისანა გიგილიშვილი
თამარ ზუბერიძე
ზაზანა გიგილიშვილი
ანა ხაჩანაშვილი

იუნესკოს საქართველოს რეპუბლიკის თვითნაპირის საქმიანობის ერთ-ერთი კომისიისა და საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არსებითი საქმიანობის ქაინსტრუქციების ინსტრუქციების გარეშე გამოცემულია უფროდღის მუშაობისათვის დოკუმენტის პროექტის თემატიკის განხილვისას ორგანიზაციის აუხაზური და ქართული ენების შემსწავლელთათვის, რომელიც განკუთვნილია ქართული და აუხაზო მკითხველთათვის.

პირველ ტომში შედის ქართულ ენაზე დაწერილი აუხაზური ქრისტიანობის მამოხილვა და აუხაზურ-ქართული ლექსიკონი (3300 სიტყვა). ხოლო მეორე ტომში შედგება აუხაზურ ენაზე დაწერილი ქართული ქრისტიანობის მამოხილვისა და ქართულ-აუხაზური ლექსიკონისაგან (3300 სიტყვა). ორტომიანი ერთი ავტორის წინასიტყვაობის ქართულ აუხაზურ, რუსულ და ინგლისურ ენებზე აგრეთვე აუხაზური და ქართული ანბანების საბრუნავი ცხრილებია.

ორტომიანში შეული ოთხი ნაშრომის ნაშრომები ანალოგი არ მოქმედებდა. ენაიდან აქამდე არ არსებობდა არც ქართულ ენაზე შედგენილი აუხაზური ქრისტიანობის მამოხილვა, არც აუხაზურ ენაზე დაწერილი ქართული ქრისტიანობის მამოხილვა და არც ქართულ-აუხაზური ლექსიკონი.

აუხაზური და ქართული ენების განსაკუთრებული მამოხილვის დაწერილი ორივე ქრისტიანობის გეოგრაფია, მათი დიალექტური

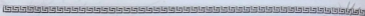
დიალექტოლოგია, დაწერილია ორივე დახასიათებულია ამ ქრისტიანობის მამოხილვაში, რომელიც პროექტის მიზანმიმართულ მუშაობის ნაწილის მორეფლექტა, მათივე ინსტრუქციის თემატიკისა და ლექსიკონის შემადგენლობა გარდა ამისა, განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ამ განსაკუთრებული ნაშრომისათვის დეტალურ აღწერას რაც ქართულ და

ლინგვისტური ნაშრომი იუნესკოს ეგიდით

აუხაზური ენების შორის შეთანხმება, მკვლევარმა აუხაზური ენის განსაკუთრებული მამოხილვაში დახუცებულობა დაწერილი ამ სპეციფიკური 29 ფონების წარმოშობა, რომელიც არ მოხუცება ქართულ ენას, დახასიათებულია განსაკუთრებული კლასის კატეგორიის სპეციფიკა, კლასიფიკაციისა და უფროდღის თემატიკისა, ის მორეფლექტა და ლექსიკონი საშუალებების, რომელიც დამსწრეობაზე სდება აუხაზურ ენაში ბრუნების კატეგორიის კუთვნილია კითხვის და მისწრეობის საცდელისათვის უჭიჭობის კომპლექსიანობა. მეორე მხრზე აუხაზო მკითხველთათვის დაწერილი ქართული ქრისტიანობის მამოხილვაში სრულდება განსაკუთრებული ბრუნების სისტემა, პროექტის უფროდღის რაღი იმპლემენტის და მქრისტიანობის წინადადების სპეციფიკა.

ი განხილვისას ამ ნაშრომს აქვს როგორც მისივე სპეციფიკური, ისე პრაქტიკული-მედიაციური და საზოგადოებრივი მნიშვნელობა ნაშრომის შემადგენელია საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არსებითი საქმიანობის ქაინსტრუქციების ინსტრუქციების კატეგორიის ქრისტიანობის მამოხილვაში იუნესკოს მიერ 2002 წლის 18 თებერვლის დამტკიცებული პროექტის მიხედვით და 1000 ცალად დაიბეჭდა ისევე იუნესკოს ხარჯად გამოცემულია ქართული ენისა და განსაკუთრებული ანტიდიალექტის ნაშრომის რედაქციონარ-აკადემიის ქვეყნის ლინგვისტის

ვახილ კუზიბაბაშვილი

დიდიან მისივე ვახილ კუზიბაბაშვილზე წარსულში დაბარაკი... მიულოდნელი იყო მისი წახვედა ახე ნაადრუვად. სრულიად ახალგაზრდა შობიბრა მშობლიურმა მიწამ.

ვახილ საქართველოს ძირველი და მრავალტანჯული კუზიბის - ხაინგიდოსის - მკვიდრი იყო... გამორჩეული იმთაეთივე - ცოდნით, მიზანსწრაფულობით, მეგობრობა და თვისტომის თანადგომით.

უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის დამთავრების შემდეგ საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არს. ნიჭობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ტახირანურაში ნააბრა. შემდეგ - ხაკანდიდატო დისერტაციო, ნაყოფიერი სამეცნიერო მოღვაწეობის დაწყება... ვახილმ უდიდესი წვლილი შეიტანა უადრესად რთულ რეციონში - სამცხე-ჯავახეთში - უნივერსიტეტის დაარსებისა და მისი შემდგომი განვითარების საქმეში. იგი იყო თხუ ახალციხის ფილოლოგიის ქართული ენის კათედრის გამგე-ფილოლოგიის ფაკულტეტის დეკანი. 2002 წლიდან საქართველოს ენის სახელმწიფო პალატის თანამშრომელი გახდა: აქაც უბძიმესი მისია ერგო - ჯერ ქვემო ქართლის სამხარეო დეპარტამენტს ხელმძღვანელობდა, შემდეგ მისთვის უკვე მშობლიურად ქვეულ კუზიხეში - სამცხე-ჯავახეთში გადაიყვანეს.

საოცარი ერთგულება იცოდა: ერთგულება კაცისა და ერთგულება ხაქმისა... ნუმი, უთქმელი კაცი იყო და ახევე ნუხად, უპრეტენზიოდ დატოვა წუთისიფედი.

ნათელი დაცგოროფესი

